

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja ● 2018. január–február

BOZSIK Yvette
NAGY Mari

MITTEM 2018

VIDNYÁNSZKY Attila: Kíváncsiság
Oliver REESE és a Berliner Ensemble
FesztiválPROGRAM

Pogánytánc

180 éves a Nemzeti

Egy tündöklő gyöngyszem

februári műsorral, előadás- és programajánlóval

Hevesi Sándor – Miért kell a Kamaraszínház? • **Premier** – az ír Csehov és öt nő • **Nézőpontok** – Pröhle Gergely és Wilhelm Droste • **Klasszikus repertoár** – Sirató Ildikó nemzetiszínház-kalauza • **Előadásajánlók** – Cyrano de Bergerac, Fodrásznő, Szenvedély, Csehov egyfelvonásos komédiái, Rongylabda, Szentivánéji álom • **Elfeledett alakok** – Hegyesi Mari • **Színházbérletek** – kedvezményes konstrukciók

Hevesi Sándor nevezetes Nemzeti Színház-i Shakespeare-ciklusának egyik előadása volt az 1931-es Macbeth.

A díszletet Upor Tibor tervezte, aki 1930-tól volt a Nemzeti Színház tervezője, Hevesi Sándor munkatársa, akiről így írt: „amit tudok, tőle tanultam, hisz Hevesi a magyar színpadművészet olyan zsenije, aki világviszonylatban is rendkívül alkotott. Szcenikai alapelve ez volt: a felvonás legfontosabb jelenetére építve kell a díszletet megkonstruálni, s az egyéb mellékes mozzanatokban a rendező alkalmazkodik a díszlethez.” | a kép forrása: Országos Széchényi Könyvtár, Színháztörténeti Tár

Hevesi Sándor

Miért kell a Kamaraszínház?

„[...] a mai színházavatást a Nemzeti Színház olyan komoly és életbevágó vállalkozásának érzem, [...] amelyet nem lehet és nem szabad a színházi prologusok csillogó ködfátyolába burkolni. [...] Miért lett ez a színház? [...] Miért hívtuk életre és miért éppen most, amikor (a világ hatalmasai által e fonákul elszabott országban) beköszöntött a színházak hét szűk esztendeje? Örüljön a Nemzeti Színház, hogy meg tudott állni a viharok és válságok között. Nem elég, hogy idegen hajlékban verejtékezik, még egy idegen hajlék kell neki? [...]

A Nemzeti Színház az utolsó ötven esztendő alatt két mélyreható válságon esett keresztül. Az egyiknek az évfordulóját két hét múlva fogjuk ünnepelni. Akkor lesz ugyanis kerek ötven esztendeje, hogy a Nemzeti Színházból kitelepítették a Népszínházat. [...] De ha 1875-ben a Nemzetiből kitelepítették ki a Népszínházat, 1908-ban a Nemzeti Színházat kitelepítették be a Népszínházba. Ezt az átköltözést a színházon belül mindnyájan, a színházon kívül nagyon sokan [...] végzetesnek érezték, de mindenki azzal vigasztalta és hitegette önmagát [...], hogy csak átmeneti állapotról van szó, és öt éven belül fel fog épülni az új Nemzeti Színház.

Fájdalom – nem épült fel – még tizenöt éven belül sem. A Nemzeti Színház pedig ott állt a maga játérendjével és hagyományaival egy olyan épületben, amelynek egészen más volt a [...] hagyománya. [...] A Nemzeti Színház a Népszínházban hőiesen harcolt a maga hagyományaiért az épület ellen. [...] Amikor a Nemzeti Színház akkori igazgatója [...] ráeszmélt arra, hogy az új Nemzeti Színház felépítése egyre bizonytalanabbá válik, foglalkozni kezdett egy kisebb színház tervével s [...] az Urániára gondolt. De a nagy háború előtt már olyan gazdasági és színházi válság pusztított Budapesten, hogy a tervet el kellett odázní és a Nemzeti Színház Kamaraszínházát Bánffy Miklós gróf teremtette meg – a budai Várszínházban [...]. Fájdalom, a háborúval együtt egyre súlyosodtak a közlekedési nehézségek. Kiderült a Várszínházról, hogy a legalkalmasabb épület, de a legalkalmatlanabb környék – pár hónappal utóbb becsukták a Várszínházat, az Urániából pedig mozi lett.

A mai megnyitó [...] a Nemzeti Színház egy tizenhét esztendő óta vajdó kérdésének a megoldása. Amikor azt méltóztatnak hallani, hogy a Nemzeti Színház Kamaraszínháza – ne Kamaraszínházra gondoljanak, hanem csakis a Nemzeti Színházra. Ez nem új színház, nem kísérleti állomás, nem különlegesség, hanem maga a Nemzeti Színház, amely itt az intim dráma és vígjáték legszebb hagyományait ápolja. [...] [A] Nemzeti Színház mátol fogva két fronton harcol azokért az ideálokért, melyek a lefolyt nyolcvanhét év alatt életképesnek bizonyultak. Ez a kis színház mátol fogva a Nemzeti Színház, s [...] kérelmünkre az utcát, amelyben ez a színház áll, Paulay Edéről fogják elnevezni, akinek neve és működése [...] összeforrott a Nemzeti Színházzal.”

*A mai Újszínház épületében nyílt meg 1924-ben a Nemzeti Színház kamaraszínháza.
Hevesi Sándor megnyitó beszédét a Budapesti Hírlap közzölte.*

Hevesi Sándor 1922 és 1932 között volt a Nemzeti Színház igazgatója

12 PREMIER-PORTRÉ: NAGY MARI

„Egy nagy szerep esetében, ha kicsit lelkiileg megbicsaklik a színész, azt a következő jelenetben helyrehozhatja. De egy epizódszereplőnek nincs másik lehetősége. Abban az egyetlen, számára megadatott pillanatban kell, muszáj jónak lennie.” *(Nagy Mari)*

24 A PÁRBESZÉD JEGYÉBEN

„A jobboldal előretörése némely országokban, a szélsőségesen jobboldali párt a német Bundestagban az embereket aggdalommal tölti el, és a művészettől, a színháztól remélnék válaszokat.” *(Oliver Reese)*

38 NEMZETI-TÖRTÉNET

A Nemzeti Színház mindenkori igazgatóját érő politikai támadások, vagy éppen a bemutatott előadások, a műsor- és személyzeti politikát kritizáló megjegyzések nem maradtak el a Hevesi-korszakban sem, sőt...

44 ELFELEDETT ALAKOK

Hegyesi Marival, a fiatal színésznővel nem nagyon tudott mit kezdeni a Nemzeti Színház, „túlságosan kiütközött a színpad akkori játéktílusából”. A kortársak többsége arra hajlott, hogy a színésznő alakításait eszményi szépsége miatt bírálták szigorúbban.

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja 2018. január–február

Ingyenes időszaki kiadvány
V. évfolyam, 5. szám

Főszerkesztő:

Kornya István

A szerkesztő munkatársa:

Görömbölyi László

Fotó:

Eöri Szabó Zsolt

Kiadó: Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:

Vidnyánszky Attila vezérigazgató

Arculat: Kónya Ábel

Korrektúra: Sallai Zsófia

Címlap:

Nagy Mari és Nagy-Kálózy Eszter a Szent szörnyetegek című előadásban (fotó: Eöri Szabó Zsolt)

Jegypénztár

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Nyitvatartás:

hétköznap 10-18 óra, munkaszüneti és
ünnepnapokon 14-18 óra között, illetve az
előadások kezdetéig.

Jegyiroda

1061 Budapest, Andrassy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995

Nyitvatartás:

hétköznapokon 10 és 19,
szombaton 11 és 19 óra között, vasárnap zárva
jegyrendelés: jegy@nemzetiszinhas.hu

www.nemzetiszinhas.hu

Nyomdai előkészítés:

Inform-Line Stúdió Bt.

Nyomda:

Crew Kft.

Megjelenik 10 000 példányban
Médiaajánlat: 30/508-4711
Lapzártá: 2018. január 15.

Az

Isten ostora, Körhinta, Éden földön,
Hazát és szerelmet keresek, Tóth Ilonka,
A Gulag virágai

című előadások támogatója a Nemzeti Kulturális Alap.

8

18

27

33

35

40

Premier I Pogánytánc

7

Az ír Csehov //

Brian Friel és a Pogánytánc

8

Megélt életek // Bozsik Yvette

10

Próba közben

Premier-portré

12

A színészet lényege: az alázat //

Nagy Mari

Premiergaléria

18

Szent szörnyetegek

Nézőpontok

20

Prőhle Gergely: Emelkedés?

21

Wilhelm Droste: Hol voltam?

MITEM 2018

22

Kíváncsiság // Vidnyánszky Attila

24

A párbeszéd jegyében //

Oliver Reese

27

A kaukázusi krétakör, A bádogdob

28

Fesztiválprogram

Előadásajánló

30

Cyrano de Bergerac,
Fodrásznő, Szenvedély, Csehov
egyfelvonásos komédiái,
Rongylabda, Szentivánéji álom

Iskolai programok

36

Foglalkozások, kedvezmények

37

Bánk-misszió

Színháztörténet – 180/15

39

Sírató Ildikó: Klasszikus repertoár

Elfeledett alakok

44

A Nemzeti tündöklő
gyöngyszeme

47

A Nemzeti hírei

48

Programajánló

50

Váltson bérletet!

52

Havi műsor – február

Folyóirat

54

Szenáriumi – január

Brian Friel

(Knockmoyle, 1929. január 9. – Greencastle, 2015. október 2.)

Ír dráma- és prózaíró, az észak-írországi Knockmoyle-ben született, tízéves korától Londonderryben élt családjával. Már iskolai tanárként színműveket írt, az *Ellenség köztünk* (*The Enemy Within*) című darabját 1962-ben az Abbey Theatre tűzi műsorára, az 1964-es *Philadelphia, itt vagyok!* (*Philadelphia, Here I come!*) című művének nemzetközi sikere nyomán teljesen a színháznak szenteli életét.

Stephen Rea színésszel közösen 1980-ban megalapította a Field Day Theatre Companyt. Legismertebb műve az 1992-ben írt *Pogánytánc*, amelyért három Tony-díjat is kapott. E drámájából 1998-ban mozifilm is készült Meryl Streep főszereplésével.

Frielt tagjai közé választotta az amerikai, a brit és az ír irodalmi akadémia. Elnyerte a Laurence Olivier-díjat, a londoni Evening Standard díját, valamint a New York-i Drámakritikusok Körének díját is.

| fotó: Bobbie Hanvey

AZ ÍR CSEHOV

Brian Friel és a Pogánytánc

Alig két éve, 86 évesen hunyt el a 20. század második felének egyik legjelentősebb ír drámaírója, Brian Friel, aki nemcsak Írországból, de szerte a világban az angol nyelvű dráma „nagy öregjének” számított. Az író halálakor Írorság államfője, Michael D. Higgins „az ír irodalom és gondolkodás egyik óriása”-ként méltatta, míg Enda Kenny ír miniszterelnök úgy fogalmazott, hogy „a Ballybegben játszódó legendás történetei a világ minden szegletébe eljutottak, Dublinból indulva egészen Londonig, a Broadway-ig és a mozivászongig”.

A magyar színház csupán a 21. század elején fedezte fel ezt az egyedi hangú, szuggesztív erejű életművet, elsősorban a 2003-ban megjelent kortárs ír drámaavogatásnak köszönhetően, amely címét is Friel legismertebb drámájáról, a *Pogánytánc*-ról (*Dancing at Lughnasa*) kapta. A kötet szerkesztője és a darab fordítója, Upor László szavai szerint Friel „a legnagyobb drámaíró-tekintély Írországból, [akit] színpadi intelligenciája és pontos építkezése, erős társadalmi érzékenysége és humanizmusa, gyengéd humora és finom karakterrajzai” miatt tisztelnek.

Műveire ugyanúgy jellemző a rendkívül pontos pszichológiai és társadalmi ábrázolás, mint a fojtott titkokkal, vágyakkal teli ír lélek ősi múltjából merítő mágikus atmoszférateremtő erő. Nem véletlen, hogy gyakran emlegetik őt az „ír Csehov”-ként is, aki a 20. század Írországból zajló változásokat a nagy orosz drámaíró mélységével és érzékenységgel igyekezett megfogalmazni. Mivel Csehov és a klasszikus orosz irodalom fontos szerepet töltött be Friel alkotói pályája során, nem véletlen, hogy saját színdarabjai mellett számos fordítást és adaptációt készített Csehov és Turgenev műveiből.

Friel sorsa önmagában is hordozza az ír történelmi és kulturális szétszakítottságot, meghasonlásokat, traumákat, hiszen egy Írországtól elválasztott észak-ír városban született, élete nagyobb részét viszont már a független Ír Köztársaságban élte le. Drámáinak alapvető témája az ír nyelvi és kulturális identitás változásai és dilemmái, a múltfelejtés és otthontalanság életérzése, amely egyúttal egyetemes emberi kérdéseket is felvet. Bertha Csilla *Az ír dráma száz éve* című tanulmányában így fogalmaz: „Hagyomány és modernség, múlt és jelen, emlékezet és valóság viszonyának egész 20. századot átható dilemmái ott feszülnek a drámáiban, amint ahogy ott a nyelv értékörző, valóságalkotó szerepe és a gyarmati szellemi lelki kilakoltatás utáni otthonkeresés keserve”.

Friel történeteinek visszatérő helyszíne Ballybeg (eredeti ír nevén Baile Baeg, azaz „kicsi falu”) – amely a szerző által kitalált fikatív falucska, ugyanakkor Írorság „mikrokozmosza”.

Annak ellenére, hogy Brian Friel neves drámaíróként elismert tagja volt a brit, az amerikai és az ír irodalmi akadémia, és pályája során számtalan díjat és kitüntetést kapott, mindig megmaradt vidéken élő, szerény értelmiséginek. Egy 1972-es díjátadás alkalmával tartott beszédében önmagáról így vallott: „Nős vagyok, öt gyermekem van, falun élek, túl sokat dohányzom, egy kicsit horgászok, sokat olvasok, sokat aggodalmaskodok, különféle dolgokba keveredek, aztán mindenképpen megbánom azokat, és remélem, hogy rátalálok arra a vallásra, filozófiára és életérzésre, amely segít nekem abban, hogy egy kicsit kevésbé féljek a végtől, mint most”.

KOZMA ANDRÁS, dramaturg

MEGÉLT ÉLETEK

Bozsik Yvette rendező

Öt nő él összezárva egy tanyán. Egyikük házasságon kívül született fiát is közösen nevelik. Megjelenik a kisfiú apja, és ebben a furcsa családban él az évtizedes afrikai misszionárius munkából hazatért nagybácsi is. Az összezártság, a férfinélküliség, az elfojtott és kitörni kész indulatok titkairól készíti előadást Bozsik Yvette.

Összezártság, női sorsok, ír világ – pár kulcsszó, ami a *Pogánytánc* kapcsán felmerül. Melyik jelent fogódzót Bozsik Yvette számára?

– Még egyet hozzátennék ezekhez, ami most a legfontosabb számomra: a gyermeki nézőpont. A *Pogánytánc* szereplőinek sorsát ugyanis egy fiú – majd felnőttként a gyerekkorára visszatekintő férfi – szemével és emlékein keresztül ismerjük meg. Az ő személyiségén, tapasztalatán átszűrve, jó és rossz élményeinek felidézésével áll össze a múlt. Ilyen szempontból a *Pogánytánc* is valamiféle visszatérés a gyerekkoromhoz, ilyen volt például 2009-ben a *Lány, kertben* című előadás a Katona József Színházban. Az ember csak abból tud alkotóként táplálkozni, amit valóban megélt. Én ebben őszintén hiszek. Az lenne a jó, ha felnőttként is képesek lennénk a gyermekek nyitottságával rácsodálkozni a világra, és visszaemlékezni arra, amikor gyerekek voltunk. Rendezőként is meg kell tehát találnom a személyes szálakat, el kell mélyülnöm magamban, mert csak így tudok igazán őszintén dolgozni bármilyen történettel, témával.

A darab nem egy szokványos családról szól. Egy kis tanyán együtt él öt nővér, egyikük házasságon kívül született kislány, akit közösen ne-

velnek. Az ő világukból szinte teljesen hiányzik a férfi jelenléte. Vajon miért alakult ez így?

– Az írek történelme tele van tragikus fordulatokkal. Az 1840-es évek hatalmas éhínségében több mint egymillióan meghaltak, a brit alávettség és a színdarab korához kötődő 1929-es gazdasági válság miatt is rengetegen kivándoroltak, elsősorban a férfiak. De ilyen helyzet más-hol, más országokban is kialakult, például nálunk: „*kitántorgott Amerikába másfél millió emberünk*”, ahogy József Attila írta. Most, hogy az unokaöcsém például Angliában dolgozik, a tápiószelci házunkban is csak nők élnek már együtt. Hogy ez miért alakul így? Valahogy a nők – azok ottmaradnak. A férfiak mennek távoli városokba, országokba dolgozni, pénzt keresni, a férfiak mennek a háborúkba, s csak kevesen térnek haza, a férfiak kalandvágyóbbak és függetlenebbek. A nők élnek tovább, és jobban kötődnek az otthonhoz... Ebben a darabban öt nő, öt testvér él együtt. Ahol csupa nő él összezárva, ott sok a feszültség, felfűtött, visszafojtott vágyakkal teli, erotikus légkör alakul ki. Viszonyukban keveredik a rivalizálás, a gyűlölet és a szeretet. Bergman *Suttogások és síkolyok* című filmje jut eszembe, amely szintén együtt élő nők egymás iránti szeretetéről és gyűlöletéről szól.

Brian Friel:

Pogánytánc

Michael, narrátor (a fiú, aki emlékezik) – BAKOS-KISS GÁBOR ■ Kate, tanító – BÁNSÁGI ILDIKÓ ■ Maggie, ő vezeti a háztartást – NAGY-KÁLÓZY ESZTER ■ Agnes, bedolgozó kötő – TÓTH AUGUSZTA ■ Rose, bedolgozó kötő – NAGY MARI ■ Chris, Michael anyja – TOMPOS KÁTYA ■ Gerry, Michael apja – FEHÉR TIBOR ■ Jack, misszionárius pap – RÁTÓTI ZOLTÁN ■ Kisfiú – NAGY LEVENTE

közreműködnek a Bozsik Yvette Társulat tagjai: Hasznos Dóra, Krausz Alíz, Samantha Kettle, Gombai Szabolcs, Vati Tamás, Vislóczi Szabolcs

Fordította: Upor László // Dísztet: Cziegler Balázs // Jelmez: Berzsényi Krisztina // Dramaturg: Kozma András // Zene: Philippe Heritier // Koreográfus asszisztens: Gombai Szabolcs // Fénytervező: Pető József // Ügyelő: Lencsés István // Súly: Kabódi Szilvia // Rendezőasszisztens: Trimmel Ákos

Rendező-koreográfus: BOZSIK YVETTE

PREMIER: 2018. február 17. • Gobbi Hilda Színpad

Koreográfusként nyúl ehhez a prózai darabhoz, vagy rendezői kézzel?

– A rendezés során nem tudom igazán kettéválasztani a „prózai” és a „táncos” lényemet. Az előadásban nyilván nem csak beszélni fognak, jelen lesz a tánc is. És ott lesz benne az a láthatatlan világ, ami nagyon sok előadásomban megjelenik, akár lineárisan követve, akár körkörös körbejárva a történetet: aminek segítségével visszatérhetünk a gyerekkorunkba.

Az előadás címében szerepel a tánc szó. De a szereplők inkább csak beszélnek róla, csupán egyszer ragadja magával őket a tánc szenvedélye.

– A felszabadult, önfeledt táncolás iránti „pogány” vágyban, annak elfojtásában, a táncolás hiányában is ott a tánc. Bevontam a munkába a társulatom tagjait is, de nemcsak ők táncolnak majd, hanem a színészek

is. A tánc szerepe leginkább az emlékezés jeleneteiben erősödik fel, de a misszionárius Jack atya afrikai emlékei is kifejezhetők táncal. Tehát a táncosok az emlékek, álmok, vágyak párhuzamos világát teremtik meg, amely folyamatosan jelen van ezeknek a nőknek az életében, még akkor is, ha csak beszélnek róla. A tánc meghatározó eleme annak a pogány eredetű aratási ünnepségnek, a lughnasának is, amelyet a Lugh nevű kelta termékenységisten tiszteletére tartanak a darabbeli tanya vidékén. A dráma eredeti címe – *Dancing at Lughnasa* – is utal erre. Egy ír család sorsán keresztül talán épp ezt a kérdést járja körül Friel, hogy a mi kultúránk, a mi civilizációnk még képes-e a továbbélésre, a termékenységre, vagy a múltjától elszakadva a jövőjét is elveszíti és szétesik.

Brian Friel darabjai erősen kötődnek az ír világhoz, kultúrához, a darabban fontos motívum az ír népzene. Mennyire lesz ír ez az előadás?

– Lesznek utalások az ír tradícióra, de nem akarom erre kihegyezni az előadást. Inkább egy olyan történetet szeretnék elmesélni, amely bárhol játszódhatna. Nem akarom sem időben, sem térben behatárolni a darab világát. Az, hogy a történet egy távoli tanyán játszódik, fontos körülmény számomra, hiszen én magam faluról származom, ugyanakkor – bár a munkám ide köt – egyre távolodom a várostól, és egyre inkább a természethez próbálok közeledni. A családommal is, amikor csak lehet, vidékre költözünk, hogy a gyerekekkel minél több időt tölthessünk állatok között. És fontos annak a felismerése, megértése, hogy a természeti létnek, a hagyományos közösségek életének van egy rendje és állandósága, monotonitása és biztonsága is, amely ha felborul, komoly következményekkel járhat. Ennek a rendnek meg kell jelennie az előadásban, és annak is, hogy ketten miért szakadnak ki ebből a megbomlott rendből. De felsejlik egy másik világ is – nevezhetjük szellemvilágnak –, amely a régmúltba nyúló emlékekből szövődik. Összecúsúzik a jelen és a múlt – különös, varázslatos világot alkotva.

KOZMA ANDRÁS

PRÓBA

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

KÖZBEN

„Egy nagy szerep esetében, ha kicsit lelkileg megbicsaklik a színész, azt a következő jelenetben helyrehozhatja. De egy epizódszereplőnek nincs másik lehetősége. Abban az egyetlen, számára megadatott pillanatban kell, muszáj jónak lennie.”

A SZÍNÉSZET LÉNYEGE: AZ ALÁZAT

Az Aase-díjas Nagy Mari a beszédes némaságról, a hallhatatlan hangsúlyokról és a könnyező Máriáról

Nagy Mari Jászai Mari-díjas színművész, érdemes művész szerint eddigi pályafutásának a legnagyobb elismerése az Aase-díj. Igaz, hogy ezzel az epizodistákat jutalmazták, de szerintem éppen ezekben az úgynevezett kis szerepekben mutatkozik meg a színészet lényege: a megélt pillanatban a teljes személyiség, az arányérzék és a legfontosabb: az alázat. Legújabb szerepe, Rose a *Pogánytánc*-előadásban is alkalmat ad ennek bizonyítására.

Kezdjük egy találós kérdéssel! Mi lesz ebből: „egy fordított, egy sima”?
– Foglalmam sincs. Szabad a gazda!

Most kiderült, hogy nem tud kötni! Pedig a *Pogánytánc*-előadásban Rose bedolgozóként kesztyűket köt!

– A kötés tudománya nélkül lettem Rose. Sajnálom, de ezt már nem fogom elsajátítani.

– Pedig a szerepek kedvéért időnként meg kell tanulnia néhány civil foglalkozást is! A Gólem Színházban, a *Szakácskönyv a túlélésért*-előadásában Hédi néniként főznie kell, a *Pogánytánc*-ban kötni...

– Főzni szeretek, és talán tudok is. A Rose-szerep kedvéért megtanulhattam volna kötni, de a bal karom nem bírja, legalább ötven százalékban béna. Először 16 éves koromban a testnevelésórán sérült meg. Leestem a felemás korlátról. Rosszul mértem fel a távolságot, és mellényúltam. Akkor még nem volt szemüvegem, de már rossz lehetett a szemem. Aztán az Új Színházban a *Marat/Sade* premierjén Huszár Zsolt esett rám, és akkor teljesen összetörték a csuklócsontjaim. Ez volt életem legfájdalmasabb sérülése... Sajnos, kötni nem tudok, de ügyesen gombolyítom a fonalat! Így egy kicsit több háztartási munka jut nekem. De jól is van ez így, hiszen ez a Rose egy kicsit hasznavehetetlen...

Volt olyan civil tevékenység, amit direkt egy szerep kedvéért tanult meg?

– Amikor még nem volt ilyen rossz a kezem, egy filmszerepben kosarat is fontam. De nem vagyok válogatós. Amire képes vagyok, azt igyek-

szem megcsinálni. Csak azt sajnálom, hogy biciklizni és úszni nem tudok, és attól tartok, ezeket már nem is fogom megtanulni.

Mindezekon kívül a színpadon bármire rávehető?
– Azt hiszem, igen.

Mi volt az eddigi legnagyobb színpadi „mutatványa”?

– Mutatványnak nem mondanám, de mint Titánia *A park*-előadásban meztelenül álltam a színpadon. El lehet képzelni, milyen jól mutattam pucéran, 48 évesen... Még szerencse, hogy magamat nem láthattam. Amikor 2009-ben megkaptam ezt a szerepet, és amíg csak próbáltunk, eszembe sem jutott, hogy le kell majd vetkőznöm. Aztán úgy alakult a játék, hogy szétnyitottam a bőrkabátom és nem volt alatta semmi...

Ezért a szerepéért a POSZT-on megkapta a legjobb női alakítás díját!
– De nyilván nem a meztelenkedés miatt...

Amikor fiatal lányként a színház mellett döntött, gondolt arra, hogy egyszer talán majd le is kell vetkőznie?

– Eszembe nem jutott a meztelenkedés! Akkor még inkább csak olyan szépségek vonzottak, mint az elegáns ruhák, a nagy érzelmek, a gyönyörű szerelmek... És persze a világmegváltás, meg a nagy gondolatok...

És Júlia?!

– Júlia szerepe soha nem vonzott. Ennek talán az lehet az oka, hogy kislánként sokat voltam a nagyanyámmal, leginkább az ő barátnőit

ismertem, és ettől én is nagyon hamar öregasszonyos lettem. Azzal a gondolatokkal soha nem játszottam el, hogy majd a születésnapomon bált rendeznek, aztán megérkezik Rómeó és felkér egy táncra! Pedig az is milyen gyönyörű álom lett volna!

Tényleg! Hogy van a táncsal?

– A tánc sem az erősségem...

Pedig a *Pogánytánc* esetében muszáj táncolnia!

– Bozsik Yvette rendező-koreográfus korábban ismeri az én képességeimet. Az előző évadban bemutatott Szent Ferenc-darabban, *Az Úr komédiásai*ban is dolgoztunk már együtt. Akkor úgy született meg az én kis koreográfiám, hogy a saját lehetőségeimet, a magam mozgáskultúráját felhasználva kitaláltam a magam táncát – nevezzük táncnak –, és azt Yvette elfogadta. A *Pogánytánc* esetében – a szerepem szerint – sincs szükség professzionális tánc tudásra. Ráadásul ez a Rose csak ösztönösen táncol, elementárisan, hatalmas energiákkal. A személyiségéből következik, hogy ő azt hiszi: jól csinálja.

A szerzői utasításban az áll, hogy Rose „együgyű”. Az eredeti szereposztás szerint Agnes lett volna, a „szükszavú”. Mit szólt a szerepcseréhez?

– Ez egy érdekes történet! Korábban nem ismertem ezt a drámát. Annyit tudtam, kik lesznek a partnerek, ki lesz a rendező. A szereposztás már az előző évad végén, 2017 tavaszán ismert volt, de csak az első olvasópróbán, 2018. január 2-án nyitottam ki a szövegkönyvet. Akkor mindjárt úgy éreztem magam, mint egy elcserélt gyerek.

Addig nem is foglalkoztatta a szerep?

– Ha olyan színdarabban kapok szerepet, amelyet korábban nem ismerek, azt már nem szoktam elolvasni a próbák megkezdése előtt. Nem akarok preconcepciókat gyártani. Igyekszem tiszta lappal kezdeni. Inkább megvárom, mit vár a szereplőktől, mit gondol a drámáról a rendező. Ebből a Brian Friel-drámából készült ugyan egy film is, de azt sem néztem

Nagy Mari

Jászai Mari-díjas, érdemes művész. 1961-ben született a Somogy megyei Toponáron. 1979-től 1993-ig a kaposvári Csiky Gergely Színház tagja, majd szabadúszóként játszott a szolnoki Szigligeti Színházban, Budapesten a Merlinben, az Új Színházban és a Radnóti-ban. 2008-tól a Nemzeti Színház társulatának tagja.

A 2017/2018-as évadban a *Pogánytánc*, a *Szent szörnyetegek*, a *Csongor és Tünde*, a *Részegek*, *Az Úr komédiásai*, a *Szindbád* és *A helység kalapácsa* című előadásokban játszik. A Bajor Gizi Szalonban látható a *Mária evangéliuma* című önálló estje.

meg, amíg próbáltunk, mert nem akartam, hogy bármi befolyásoljon vagy megzavarjon. De az első olvasópróbán, mindjárt az első felvonás után úgy éreztem magam, én nem Agnes, hanem Rose vagyok. Amikor pedig már a második felvonást is elolvastuk, azt gondoltam, én vagyok a két lábon járó szereposztási tévedés. A próba után elkezdtem keresni a korábban kiadott szereposztást, mert arra gondoltam, biztosan elírták. De nem írták el! Csak nem hagyott nyugodni a megérzésem, ezért megkerestem a dramaturgot, Kozma Andrászt, és elmondtam, hogy szerintem meg kellene cserélni Agnes és Rose szerepét. Egy kicsit féltem, de már akkor majdnem biztos voltam, hogy Tóth Augusztához közelebb áll Agnes, mint hozzám. A dramaturg beszélt a rendezővel, és azt mondták, nézzük meg: működik-e a szerepcseré?! És működött. Szerepet én még soha nem kértem, s biztos vagyok benne, soha nem is fogok. Mindig elfogadom azt, amit rám osztanak.

Mindig mindent elfogadott?!

– Pontosítok: általában elfogadtam a rám osztott szerepet. Eddig egyetlen kivétel volt: a *Médea*. Még 2003-ban történt. A Kolibri Színház műsorra tűzte a *Médea gyermekei* című darabot.

Elkezdődtek a próbák, és hiába küzdöttem a feladattal, be kellett ismernem, hogy nem vagyok képes arra a szerepre. Sehogy sem tudtam értelmezni a gyermekgyilkosságot. Az évek során sok csúfságot, gonosztságot magamra vettem már a színpadon, de ez olyan borzasztóan taszított, hogy kénytelen voltam nemet mondani. Egyébként jól sikerült az előadás, nem a drámával vagy a rendezéssel volt baj, én nem bírtam magamra venni ilyen súlyos terhet.

Nehéz teher az „együgyű” szerepe is! Amikor ezt kérte, nem félt attól, hogy beszorul ebbe a skatulyába?

– Nem gondolom, hogy emiatt beskatulyáznának, vagy rám égne az együgyűség.

Nyilvánvaló Rose szerényebb szellemi képessége, viszont nem válhat nevetségessé! Az egyensúly megtartása sem lehet könnyű. Ezt hogy csinálja?

– Nem akarom az együgyűt játszani, csak egy olyan embert igyekszem mutatni, aki hasonló korú, mint én, viszont úgy viselkedik, mint egy 16 éves. Mást képzel, mást mutat magáról a világnak, mint amilyennek lennie kellene. Talán ezért van az, hogy mindenki úgy bánik vele, mint egy gyerekkel, ezért féltik, ezért vigyáznak rá. Az ilyen lélekben visszamaradottakra mondták nálunk a faluban, Toponáron, hogy egy kicsit hibás. De ő is csak egy ember. Kinek ne lenne ilyen vagy hasonló ismerőse?!

Rose is olyan, mint egy ismerős?

– Rose esetében is, mint minden más szerepben, igyekszem megtalálni az embert, az ismerőst. Például a *Don Quijote*-előadásban mint Kulcsárné sem akartam más lenni, mint egy egyszerű ember, egy paraszt-asszony az összes szeretetével és minden mérgével. Vagy Mirigyként sem a mesebeli boszorkányt akarom eljátszani, hanem azt az öregasszonyt, aki soha nem volt boldog, akit soha nem szerettek, és féltékeny lesz, irigyl Csongor és Tünde szerelmét. Sok ilyen nő létezik.

Egy korábbi interjúban mesélte, hogy annak idején, amikor Kaposvárról Budapestre költöztek, több olyan szerepet kapott, amelyet mások visszaadtak. Miért vállalt mindent? A színházi jelenlét vagy a megélhetés miatt?

– Miután eljöttem Kaposvárról, sokáig szabadúszó voltam. Örültem, ha valakinek eszébe jutottam, és kaptam feladatot. Az esetek többségében nem is tudtam, hogy azt korábban másnak szánták. Természetesen szükség volt a bevételre is, de ha mérleget kellene készítenem, azt hiszem, a színházi jelenlét mindig is fontosabb volt számomra, mint a pénz. Ez a színház iránti rajongásom már gimnazista koromban elkezdődött.

Ezért olyan talányos az életrajzában, hogy bár a színházért rajongott, mégis – kétszer is – a bölcsészkarra jelentkezett?!

– Gimnazistaként állandóan ott lógtunk a kaposvári színházban. Minden előadást megnéztünk, volt, amit többször is. Természetesen diákszínpados voltam, az ünnepeken állandóan verset mondtam, Somogy megyében minden szavalóversenyen szerepeltem. Gyakran nyertem is. Ennek ellenére volt bennem valami bizonytalanság. Na-

Bakos-Kiss Gáborral a Pogánytánc próbáján

gyon sokáig csak verset mondtam, a drámákban nem mertem megszólalni. Klujber László tanár úr, aki a diákszínpadot is vezette, mindig azt mondta, pódiumképes vagyok. Nem akarta elhinni, hogy esetemben ilyen távol lehet egymástól a versmondás és a színpadi játék. Emlékszem: Christopher Fry *Nem ritka a fénix* című komédiájában kaptam egy szerepet. A próbákon ugyan jelen voltam, mindent megfigyeltem, de nem játszottam, azt se tudtam, hová tegyem a kezem-lábam. Aztán a főpróbán, mintha valaki megnyomott volna rajtam egy gombot, mindent tökéletesen megcsináltam.

A korábbi nyilatkozataiból tudom, hogy az első színházi élménye a *Hamupipőke* volt, a főszerepben Pogány Judittal. A nagy példakép mit szólt ahhoz, hogy kollégák lettek?

– Azt hiszem, Pogány Judit is csak sokkal később, az újságokból tudta meg, ha olvasta egyáltalán a velem készült beszélgetéseket, hogy

Részegek

Don Quijote

számomra ő volt az első csodálattal nézett színművész. Amikor én az érettségi után a színházba kerültem, előbb sűgő voltam, aztán csoportos szereplő lettem, majd végigjártam a számárlétrát: színész III., színész II., színész I...

A színművészetit meg sem próbálta?!

– Már gyakorlatos színész voltam, amikor jelentkeztem, de mindjárt az első rostán kiestem!

Mert?!

– Ez is egy hosszú történet. Lázár Kati, akivel nagyon jó barátok lettünk, biztatott, hogy jelentkezsek a színművészetre. Azt mondta, szerintem felkészült színész vagyok, de később szükségem lehet még a végzettséget igazoló papírra. Nekem akkor egyáltalán nem hiányzott a főiskola, hiszen olyan nagyszerű emberektől tanultam, mint Jordán Tamás, Lukács Andor, Gothár Péter, Babarczy László, akik igyekeztek intellektuálisan is felkészíteni erre a pályára. Az akkori kaposvári színház tényleg a csúcson volt. Ott igazi műhelymunka folyt. Azt hiszem, kicsit irigyek voltak, akik ebből kimaradtak. Talán velem is az lehetett a legfőbb baj a felvételin, hogy a kaposvári színházi nyelvet beszéltem.

Mégis eljött Kaposvárról!

– Ez volt életem egyik legfájóbb, de talán az egyik legjobb döntése. Akkoriban forgattuk Gothár Péterrel *A részleg* című filmet. Arra az időre kiadtak a színházból, nem kaptam újabb szerepeket. Közben itt Pesten egyedül maradt az anyósom, az apósom meghalt. Végül is családi döntés volt, hogy költözünk. De talán ösztönösen bennem volt az is, hogy lehet még máshol is dolgom ebben a világban.

Nem volt szerződése! Nem volt társulata! Nem ijedt meg a nagyvárostól?

– Dehogynem! Szerencsére azóta megszerettem ezt a várost. Szép lassan jöttek a feladatok is, majd társulati tag lettem, 2008-ban pedig

a Nemzeti Színházba kerültem. Ide még Alföldi Róbert hívott az Új Színházból. Aztán amikor az igazgatóváltás történt, Vidnyánszky Attila azt mondta: számít rám, és mivel őt is ismertem, vele is dolgoztam, igent mondtam az ajánlatára.

Budapesten lett rendező is!

– Jaj, nem lettem én rendező, csak rendeztem. Ez még az Új Színházban kezdődött. Gosztanyi tanár úr, Gosztanyi János, aki tanított a főiskolán és az Új Színház stúdiójában is, látta, hogy sokat beszélgetek, szót értek a fiatalokkal, azt javasolta, hogy tanítsak a stúdióban. De mivel nem voltak módszertani ismereteim, hiszen én a gyakorlatban sajátítottam el ennek a mesterségnek az alapjait, azt mondta: ha van kedvem, rendezzek a fiataloknak. Ezután kért fel az akkori igazgató, Márta István egy gyerekdarab színrevitelére. Ez volt Zalán Tibor mesejátéka, *Az angyalok a tetőn*. Így lett a beszélgetésekből tanítás, a tanításból rendezés...

Fia, Viktor Balázs is színész lett. Pedig le akarta beszélni erről a pályáról!

– Nem akartam lebeszélni, csak nem erősítettem meg, nem biztattam, amikor úgy döntött, a színházat választja. Persze, ha jobban belegondolunk, számára nem is létezett másik lehetőség. Még meg sem született, amikor már a színpadon volt – a hasamban, a szívem alatt. A kaposvári színházban nőtt fel. Onnan nézve csodálkozott rá a világra. Hiába próbáltam volna lebeszélni: nem volt más választása. Pedig több művészeti ággal is foglalkozott. Tehetségesen zenél. Ügyesen rajzol. Jól ír. Érettségi után felvették az Eötvösre, majdnem szabad bölcsész lett. Három félévet el is végzett az egyetemen, aztán mégis otthagyta, és jelentkezett a színművészetre. Elsőre felvették! Színész lett, és már rendez is.

Gondolom, a fia megnézi, milyen a színpadon az édesanyja! Kritizálja is?

– Mindig nagyon finoman, nagyon kedvesen fogalmaz. Elmondja, hogy milyennek látott, aztán azt is, ha valamit másképpen csinálna. De

Szindbád

Csongor és Tünde

soha semmi olyat nem javasol, ami a rendezés ellenében félrebillentené az előadást. Volt már, hogy megjegyezte, ennek vagy annak a mondatnak nagyobb a súlya, mint ahogy én mondtam.

Hogy lesz nagyobb súlya egy mondatnak? Nagyobb hangsúllyal? Nagyobb szünettel?

– Ezt a súlyt nem lehet sem hatásszünettel, sem nagyobb hangerővel elérni. A gondolat erejére van szükség. Nem szabad elengedni egy hangsort csak úgy a levegőbe, ott kell lenni teljes szívvel, teljes lélekkel mögötte.

Kinek az ötlete volt a közös munka, a *Mária testamentuma*?

– Zsótér Sándor! Vidnyánszky Attila ajánlotta fel az önálló est lehetőségét, hiszen ő már tudta, hogy az Új Színházban játszottam monodramát, Kornis Mihály *Kádárnéját*. Egyszer csak Zsótér felhívott azzal, hogy talált egy drámát, jó lenne, ha eljátszanám ezt a hatalmas szerepet, és az lenne a fantasztikus, ha a fiam rendezné. Balázs fiam a Színművészeti Egyetemen két nagyon okos ember, Zsótér Sándor és Zsámbéki Gábor osztályába járt. Tőlük intellektuálisan is sokat kaptak a fiatalok.

Nem volt nehéz, amikor a fia mondta meg, milyen legyen az anyja?

– Amíg csak fejben ment az alkotás, amíg otthon beszélgettünk, addig semmi gond nem volt. Aztán amikor beültünk a térbe, akkor hihetetlenül zavarban voltam, rettenetesen rossznak, tehetségtelennek éreztem magam. Kétségbe esetten néztem a fiam. Három napig csak motyogtam. Attól féltem, hogy egy világ omlik benne össze, ha látja, milyen görcsös, milyen nehézkes az anyja. De ő csak mosolygott,

nyugtatógatott: „Ne idegessz, mama! Nincs semmi baj. Tudod, csak próbálunk....” Lassan aztán megszoktam ezt a helyzetet.

Amikor elerednek a könnyei, a bibliai Mária Jézust siratja, vagy Nagy Mária színésznő a fiát?

– „A fiam ki volt feszítve a fán...” Mindig ennél a mondatnál kezdek sírni. Azt hiszem, így van felépítve dramaturgiailag a szöveg. Itt van a tetőpont vagy a mélypont. Fogalmam sincs, hogy ilyenkor ki sír: Mária, vagy a színésznő, vagy az édesanya. A fiam erre azt mondta: „Mama, az a jó, ha nem tudod! Nem is szabad eldöntened, hogy ki sír?! Ez már Brecht!”

Az is elég abszurd, hogy éppen most, egy ilyen jelentős szerep után lett Aase-díjas!

– A Rózsavölgyi Szalonban is ezzel fogadtak a kollégák! Ott Szabó Magda *Őz* című darabjának játszom a főszerepét. Nekik is feltűnt, hogy itt vannak ezek a nagy szerepek, és éppen most kaptam meg a legjobb epizodistákat jutalmazó Aase-díjat. De én úgy örültem ennek az elismerésnek, mint még soha más díjnak vagy kitüntetésnek. Egy nagy szerep esetében, ha kicsit lelkiileg megbicsaklik a színész, azt a következő jelenetben helyrehozhatja. De egy epizód szereplőnek nincs másik lehetősége. Abban az egyetlen, számára megadatott pillanatban kell, muszáj jónak lennie. Az epizód szerepekben mutatkozik meg igazán a színészet lényege: a megélt pillanatban a teljes személyiség, az arányérzék és a legfontosabb: az alázat!

A fia a színművészetin volt már Peer Gynt! Lenne az ő Aase anyója!

– Boldogan! Éppen ezt írta a fiam is egy sms-ben, amikor megkaptam a díjat: „*Gratulálok, mama! Most már csak el kellene játszaniunk!*”

FILIP GABRIELLA

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

Jean Cocteau

Szent szörnyetegek

Esther – Nagy-Kálózy Eszter I Florent – Rátóti Zoltán I Liane – Ács Eszter I Charlotte – Tóth Augusztina I Lulu – Nagy Mari I Riporter, Komédiás – Mátyássy Bence

Fordította: Rideg Zsófia // Dísztet: Bukta Imre // Jelmez: Szűcs Edit // Zene: Pegazusok Nem Léteznek, Sziámi dalok // Dramaturg: Verebes Ernő // Ügyelő: Géczy István // Súly: Gróf Kati // Rendezőasszisztens: Herpai Rita

Rendező: DÉR ANDRÁS

PREMIER: 2017. december 16.

további előadások:

2018. február 2., február 8. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

SZENT SZÖRNYETEGEK

Szerelem a színházi kulisszák mögött. A középkorú, ismert színészházaspár látszólagos vagy valóságos művészi és magánéleti harmóniában és megbecsülésben él. Váratlanul megjelenik egy pályakezdő színésznő, és pár bődületes hazugsággal pillanatok alatt szétdúlja az életüket. Ekkor derül ki, mennyire valóságos, mennyire látszat ez az idill. A bölcs feleség irigylésre méltó módon balanszíroz férje megtartása és a művészet szabadsága iránti elkötelezettsége között. A fiatal primadonna számára vajon mennyit nyom a latba a tiszta érzelem, és mennyit a siker reménye?

DÉR ANDRÁS
rendező

Már-már tendenciának tűnik, hogy a Nemzeti Színház bemutatói valahogy reflektálnak az operairodalomra. A *Bánk bán* zenei áthallásai után most a *Figaro házassága* ébreszt tudatosan operaházi emlékeket, ami – hisz Mozart remekműve sokkal közismertebb, mint a Beaumarchais által írt színdarab – rögtön az otthonosság érzetét kelti a nézőben. A talpraesett Figaro vagy a csókokat lopó, szíveket zúzó Chérubin alakja a művelt színház- és operalátogató közönség számára mintha biztosíték lenne arra, hogy jó helyen jár: igen, ez az a darab, amit Lorenzo da Ponte librettója nyomán Mozart, két évvel az 1784-es párizsi ősbemutató után megzenésített, aminek színházi előadását II. József betiltotta, ámde opera-változatát már engedte előadni. Ez az a darab, amit Napóleon később a „forradalom vihardarabjának” nevezett, aminek párizsi előadásai 5 órán keresztül tartottak, mert egyes jeleneteket – főleg azokat, ahol Almaviva grófot leckézteti a plebejus furfang – többször is meg kellett ismételni.

Igazából hálásak lehetünk Mozartnak (és az olykor felcsendülő Rossininak is) az emlékeztetőért, ugyanis a műre magára aligha ismerne rá szülőatyja, Beaumarchais. Az aktualizálás kényszeréről, arról a dilemmáról, hogy ez a vállalkozás mennyire lehet sikeres, a meglehetősen önreflexív előadásban is elhangzik néhány szó, ami a felcsendülő Mozart nyitányt követően, a színpadi történeteket vibráló képernyőkön is megjelenítő főszereplőkkel együtt valami olyan abszurd játékosságra kapapultálja a színházi estét, hogy a néző akkor jár a legjobban, hogy ha egyszerűen kikapcsol, és hagyja sodorni magát a történetekkel, miközben nem fektet túl sok energiát abba, hogy rájöjjön: felszabadult blóddli avagy mélyértelmű szimbolikát hordozó adaptáció az, amit lát.

A konzervatív színházlátogató minden bizonnyal húzza a száját, ha ezt a manapság egyre népszerűbb eljárást tapasztalja: vagyis hogy az eredeti mű csak apropó, aztán a többé vagy kevésbé tehetséges dramaturg és/vagy rendező majd úgy szabja át a kiérdemesült klasszikust, ahogy azt ő gondolja. Hogy ne köntörfalazzak: nagy híve vagyok a régi szövegek, helyzetek kortárs összefüggésbe helyezésének, ugyanakkor túlzásnak tartom azt, amikor az eredeti szöveg voltaképp el is tűnik, az asszociációs mezőn pedig olyan szabadon futkorászhat mindenki, hogy közben a

Pröhle Gergely

mező akár sivataggá vagy öserdővé is válhat. Ebben az előadásban ez történik. Merthogy Sényi Fanni és Sardar Tagirovsky kezében milyen képzettársításokat követően lesz az első éjszaka jogát érvényesíteni akaró feudális maradvány Almavivából a beszédes nevű A.I.DEN jövő- és álmokutató vállalat vezetője, ezt csak ők tudják. Persze ahogy gördülnek le a futószalagról az A.I.DEN által gyártott Ádám és Éva nevű humanoidok, elképzelhetjük, hogy az álruhás szerelmi fortélyban lepleződő kéjsóvár, öregedő gróf, az igazság bajnoka Figaro, a nóbolond Chérubin és a többi szereplő mind-mind olyan közhelyes alakok – nemcsak a színpadon, hanem az örök emberi viszonyrendszerben is, hogy akár sorozatgyártásban is készülhetnek volna – mint ahogy a jövőben talán készülni is fognak. Mindazonáltal a sorozatgyártás nyomán, vagy a közhelyes emberi viszonyok között a szerelem érzése nem válik megmagyarázhatóvá, örök misztérium marad – Almaviva és Figaro keretjátéka legalábbis mintha ennek megértését sejtetné.

A zenetudósok sokat vitatkoznak arról, hogy Mozart *Figarója* voltaképp opera buffa vagy opera seria. A zene líraisága, a librettó egyes elemei a részletekre figyelő publikum számára világossá teszik, hogy a közhelyesnek tűnő figurák sem egyszerűsíthetők le teljesen egysíkú alakokká. Tagirovsky rendezésében a zenei idézetek tehát nem pusztán felidéznek az eredeti darabot, hanem a zene által arra serkentenek, hogy vegyünk repülőrajtot a konkrét tartalomtól, hagyjuk magunk mögött az eredeti szöveg kötöttségeit, emelkedjünk el egészen az A.I.DEN-, azaz édenkertig, vonatkoztassunk el minden történeti tradíciótól – és játsszunk!

„...a néző akkor jár a legjobban, hogy ha egyszerűen kikapcsol, és hagyja sodorni magát a történetekkel...”

Elmélkedés?

Valami ilyesmit érezhetett II. József is Mozart zenéjét hallva, ezért engedhette bemutatni az operát, és tiltotta be a színdarabot. A Nemzeti Színház előadásában talán túl jól is sikerül az elemelkedés, a színészi játék már-már önfeledt, magával ragadó, még ha mindehhez Beaumarchais-nak a végén túl sok köze nincs is.

a szerző a Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgatója

„olyan játékot nézni, amit az ember nem ért, fárasztó dolog. Felváltva lettem dühös magamra és a színházra, Beaumarchais-ra és az átdolgozásra, mindenre, de állandóan főleg magamra.”

Wilhelm Droste

Hol voltam?

Ebből a szövegből most valószínűleg nem lesz színházi kritika, inkább egy bizonytalan önkritika-kísérlet, egy halom kérdés, mert tesztileg ott voltam az előadáson, szellemileg viszont nagyon nehezen küzdöttem a feladattal, folyamatosan kerestem bejáratot a darabba, de nem találtam a helyemet benne, a lelkem teljesen kint maradt.

Ez mind lehet az én bűnöm, talán nem voltam méltó néző. Nem elég felkészült, informált, művelt. Nem elég friss. Nem elég mozgatható. Talán nem elég magyar sem,

mert színházban számít minden szó, ami ott gyorsan elfolyik.

A főgondom máshonnan eredt: a nagy játékok az időkkel meg a szerepváltásokkal nálam nem működött, aránylag korán kiszálltam a játékból, pontosabban: ki lettem rúgva a játékból, és utána már nem találtam hátsó bejáratot sem. Egy olyan játékot nézni, amit az ember nem ért, fárasztó. Felváltva lettem dühös magamra és a színházra, Beaumarchais-ra és az átdolgozásra, mindenre, de állandóan főleg magamra, mert végig nem tudtam kizárni, hogy talán én vagyok minden gondnak az oka: korlátozott, nem elég mozgékony, lassú, öreg, fáradt: klasszikus játékrontó, vak néző. Izgalmas darab helyett én csupán darabokat láttam, egy széttört mozaikot, amit én biztosan nem tudtam összerakni. Tanácsalanságomban vágytam Mozart után – pedig nem vagyok egy operás ember – jöjjön már egy gyönyörű zene, és vigyen el egy másik világba, én itt nem tudok boldogulni, én menekülni akarok.

Kezdetben még reménykedtem. Akkor tetszett a játék a színházzal. Kíváncsi lettem: nem sörétedett a nézőtér, nem nyílt a függöny, hanem Figaro jött a még világos terembe, leült a függöny elé, és kezdett álmodozni. De miért vett föl ilyen furcsa, bokától a térdéig érő gyógyászati segédeszközt, mintha sibaesete lett volna, azt nem igazán értettem, végig sem. Jó, legyen, nem kell mindent érteni. Végül is színházban vagyunk.

Egy filmvetítésen keresztül repültünk a jövőbe. Világos lett, hogy mi most nem a Nemzeti Színházban ülünk, nem is Budapesten, hanem ez itt most egy jövőbeli spanyol cég, az Éden Vállalat. Szörnyű név. Mennysországi ipari ígérete? Akkor inkább a Pokol Vállalat! Lehet, hogy ez ebben az esetben úgyis ugyanaz. De

mivel foglalkozik ez a furcsa cég? Álomfejtés? Jövőkutató? Garantált boldogsággal? Mesterséges intelligencia? Erre se jöttem rá igazán. Most már három idősíkon voltunk egyszerre, a jövőben, a 18. században és a jelenben. De ez még nem is elég: a néző elvileg be volt vonva a játékba, ő is legyen aktív dologozó az Éden Vállalatnál. Rázza le a nézői kényelmét! Vegyen részt az időutazáson! Kutassa ő is az álmait! Éreztem a felhívásokat, de ezekről én inkább még jobban kikerültem mindenből, mert seholy se tudtam igazán kikötni. Mindenütt kellett volna lennem, de seholy se voltam igazán. Minden gyanús volt, féldőben már unalmas is.

A színészeknek még bonyolultabb volt a feladatuk. Nem csak három idősíkon kellett játszani, hanem még a saját szerepléstől is távolságot, az embert mutatni a maszk mögött. Ebben az óriási kavarsban nem csak magamat nem találtam, egy ép és erős figurát sem láttam, mert minden színész túl volt terhelve. Senki nem kapott igazi körvonalat. Nem alakult egy összekötő cselekvés, egy követhető motívum, egy érdekes téma. Még egyszer hangsúlyozom: én nem tudtam követni, más néző talán igen, de bizonyos ponton én már nem is akartam, mert nem éreztem semmiféle gesztust, hogy meg vagyok hívva a játékba. A sok irritációban ablakot, ajtót nem találtam. Körülöttem éreztem, hogy ezzel nem vagyok egyedül. Lehet mégis, hogy egy kis csapatnak ez izgalmas és inspiráló este volt.

Kétkedem viszont, hogy egy fontos és szép titokból maradtam volna ki, ezt szoktam érezni, sőt élvezni is. Akkor nem adom fel. A művészetben majdnem rendszerint a nemértés az igazi értésnek a kalandos előjátéka. Hány magyar filmet láttam, amikor még nem tudtam magyarul, de mégis éreztem: nagy mozi látok, rá fogok jönni – majd. Amikor később megértettem a szövegeket, sokszor beteljesült az élmény, nőtt a titok, erősödött és mélyült a szépség. Ez a boldog közelítés ezzel a *Figaróval* nem fog megtörténni. Feladom!

Kis sikerélmény mégis volt. Nagy tanácsalanságomban először azt gondoltam, most utánaolvasok az előadásnak, és akkor mégis tudok talán értelmeset írni valamiről, amit nem láttam. És kiderült: Figarónak azért kellett ez a furcsa sín, mert az őt játszó színésznek tényleg balesete volt. Tehát semmiféle művészet. Ez megnyugtató, és egyben szomorú. Javulást kívánok.

a szerző irodalomtörténész, író, műfordító,
az ELTE oktatója

„...a MITEM-nek még évekig meg kell őriznie a szemlejellegét, hogy felmérhessük, milyen művészi folyamatok, törekvések zajlanak a világban, milyen eredményekre jutnak egyes országok alkotói, hogyan dolgoznak neves rendezők fontos társulatokkal.”

KÍVÁNCISISÁG

Vidnyánszky Attila öt év sokszínűségéről, szemlejellegéről, nyitottságáról és a fesztiválpolitikáról

A MITEM sikere a teljes magyar színházi élet sikere, mert az egész világot kinyitjuk magunk előtt – mondja a Madách Nemzetközi Színházi Találkozót, a MITEM-et 2014-ben életre hívó Vidnyánszky Attila.

2014-ben indította útjára a MITEM-et. Az ötödikre készülve mit tart a legfontosabbnak?

– Kezdetekben a nyitás tényét hangsúlyoztam, most a nyitottság sikerét említhetem. A MITEM szakmai és nézői elfogadottsága egyfajta visszaigazolás számunkra, hogy jó úton indultunk el. Sok tekintetben magunkba forduló, zárt a színházi életünk, amin néhány intézmény és kisebb nemzetközi kitekintésű fesztivál a lehetőségeihez képest tudott részeket hasítani, de az igazi nyitáshoz egy komoly, nagy nemzetközi fesztiválra volt szükség. A MITEM a térségünk országaiban látott példákat elirigylve jött létre 2014-ben. Romániában, Lengyelországban több, évtizedes tradícióval rendelkező nemzetközi fesztivál is működik, meghatározó a belgrádi BITEF, de előttünk járt ebben Csehország és Szlovákia is. A legfontosabb, hogy a MITEM a teljes magyar színházi szakma sikere, mert a világot kinyitottuk magunk előtt. A fiatalok, a következő színházi generációk inspirálódhatnak – a színművészeti egyetemisták, diákok rendkívüli kedvezménnyel nézhetik az előadásokat, leginkább nekik szólnak a szakmai események, workshopok is. Szerénytelenség nélkül állíthatjuk, hogy a MITEM egyre határozottabban látható pont Európa színházi térképén.

Vannak, akik hiányolják a koncepciót, és határozottabb irányvonalat, karaktert kérnek számon a MITEM-en.

– A nyitottság a koncepció. Ez a lényeg.

Mit értsünk ezen?

– Például a sokszínűséget. Ha volna még néhány nemzetközi színházi fesztiválunk, amelyek a maguk esztétikai és világlátásbeli karakterüket tudják képviselni, akkor a MITEM is határozottabban megrajzolhatná a maga arculatát. Akkor bátrabban lehetne állást foglalni stílusok mentén is. Persze most is vannak prioritásaink...

Melyek ezek?

– Keressük a velünk rokon esztétikájú rendezőket, társulatokat, a teatrális, látomásos előadásokat, azokat az alkotókat, akik megpróbálják a saját nemzetük színházi nyelvét, hagyományát kutatni és megújítani. Kevésbé a dokumentarista, politizáló, közéleti irányultságú előadásokon van a hangsúly. Fenntartjuk magunknak a jogot, hogy finoman jelezzük saját ízlésvilágunkat, és hogy kiket tartunk a világból megmutatandónak. De azt gondolom, hogy a MITEM-nek még évekig meg kell őriznie a szemlejellegét, hogy felmérhessük, milyen művészi folyamatok, törekvések zajlanak a világban, milyen eredményekre jutnak egyes országok alkotói, hogyan dolgoznak neves rendezők, fontos társulatokkal.

Merre tart most a világszínház?

– Jó évtizede úgy érzeltem, hogy a korábbi generációk nagy újtársai, kísérletezései után a szintézis korát éljük. Az 1960-as, 70-es évek

színházi forradalmához hasonlót, amelyet olyan nevek fémjeleztek, mint Brook, Grotowski vagy Barba, most nincs a levegőben. Mindenféle inspirációból építkeznek a trendalakító rendezők, társulatok, mindenféle eszköznek, médiumnak, minden megszólalási módnak létjogosultsága van akár egyetlen eladáson belül is. Talán nem csupán saját vágyaimat vetítem ki, de úgy látom, hogy – leegyszerűsítve – a posztmodern töredezettség után újra egyre erősebb a történetek iránti igény. Elmondani egy történetet – de hogyan? Izgalmas kérdés.

Merről érkezhetsz mégis valami újdonság?

– Úgy érzem, a tradicionális és az arra épülő afrikai, keleti színház hozhatna számunkra újra meglepőt, érdekes hangsúlyokat, és ugyanezt gondolom Latin-Amerikával kapcsolatban is. A világ színházi életében azonban döntően Európa játssza a főszerepet, ezen belül is a folyton frissülő, útkereső és hatalmas orosz világ, és rendkívüli súllyal van jelen természetesen a német színház is.

Mit emelne ki az idei programból?

– Vannak pillérek. Ilyen az orosz színház mellett Közép-Európa jelenléte. Örülök, hogy újra itt lesz nagy mestereink egyike, a litván *Nekrošius*, ismét vendégünk a milánói Piccolo Teatro. Jönnek az államiségük századik évfordulóját ünneplő észtek. Érdemes figyelni rájuk, mert évente másfélmillió színházjegyet adnak el, annyit, ahány lakosuk van. A 2018-as programból két súlypontra hívnám fel a figyelmet. Az egyik a német színház jelenléte. A Berliner Ensemble *A kaukázusi krétakörrel* a kortárs német színház élvonalát hozza, egy olyan korszakos rendező munkáját, mint Michael Thalheimer. Tervezünk Brecht-kiállítás, konferenciát és workshopokat is a berliniekkel. A másik súlypont a MITEM arab akcentusa: olyan színházi kultúrába kapunk betekintést, amely ma a világ egyik legterheltebb konfliktuszónája: Észak-Afrika, Közel-Kelet. Jön előadás Tunéziából, Libanonból, fellép egy Németországba menekült szír társulat, látható egy Belgiumban élő iraki rendező előadása. Kíváncsian figyelhetjük, hogyan látják színházi alkotók a világot, önmagukat, helyzetüket a hazájukban, kivándorolva, hagyományaik felé fordulva vagy éppen azokon túllépve.

A migráció ma az egyik fő politikai téma. A MITEM is politikál?

– Hogyne! De a maga „naív” módján. Az ember érzi, hogy Koreától Svájcig, Grúziától Norvégiaig, Libanontól Belgiumig mindenkit ugyanazon szenvedély hajt: a színház képes áthidalni kulturális, gondolkodás- és világlátásbeli különbségeket. Minden kivételnek – ezek mind német színházakhoz köthetők – politikai háttere volt, és ezek példaszerűen mutatták, hogy a politika beavatkozása, vagy amikor

Csehov: Ivanov – a nagy mesterek egyikének rendezése: Eimuntas Nekrošius

a művészet a politika szolgálatába áll, hogyan piszkítja be a maga természetes útján alakuló normális kommunikációt. Sőt, megrontja, megmérgezi a művészetet, ellehetetleníti a kulturális csere leglényegét: a kíváncsiságot. Lesz helyette előítélet és ellenségeskedés, mások megbélyegzése. Számunkra a mások megértésére tett gesztusok a legfontosabbak.

KORNYA ISTVÁN

| fotók: Matthias Horn

Jelenetek A kaukázusi krétakörből. Michael Thalheimer
„súlyos, közvetlenül az érzelmeket célzó rendezése”
modellértékű az igazgató, Oliver Reese számára

„A jobboldal előretörése
némely országokban, a
szélsőségesen jobboldali párt
a német Bundestagban az
embereket aggdalommal tölti el,
és a művészettől, a színháztól
remélnek válaszokat. Számukra
kortárs programot kell
kínálnunk.”

A PÁRBESZÉD JEGYÉBEN

A Berliner Ensemble a MITEM-en

Brecht és Thalheimer, Grass és Reese. Német művek, német rendezők. A berlini színházi élet egyik „csúcsszerve”, a Berliner Ensemble – vagy ahogyan röviden nevezik: a BE – két előadással szerepel a MITEM-en. Oliver Reese igazgatóval és rendezővel múltról, jelenről és tervekről beszélgettünk.

Milyen helyet foglal el a BE a német színházi szcénában?

– A Berliner Ensemble története – kivált a Bertolt Brecht által fémjelzett évek okán is –, az a színház, amely a leghitelesebben foglalkozik politikai anyagokkal, és markáns kortárs, szerzői profillal rendelkezik. Itt volt 1928-ban a *Koldusopera* ősbemutatója, 1954 és 1956 között pedig maga Brecht volt a művészeti vezető (*az igazgató Brecht felesége, Helene Weigel színésznő volt, aki baláláig, 1971-ig vezette a BE-t* – K. I.). Tartalmi programja még az 1990-es évek elején, Heiner Müller idején is egyértelműen politikus volt – ez azonban szinte teljesen eltűnt. Az elmúlt években döntően klasszikusok konvencionális előadásai és Robert Wilson néhány rendezése miatt volt népszerű a BE. Most olyan európai jelentőségű rendezők lettek új berlini otthonra itt, mint Michael Thalheimer és Frank Castorf. Mellettük fiatal rendezőket és szerzőket kívánunk hosszú távon támogatni. A Berliner Ensemble-nek összetéveszthetetlen hangot kell képviselnie az öt jelentős berlini színház között, és azon túl is!

Claus Peymann, aki a német színház egyik nagy figurája, 18 éven át vezette a BE-t. Ő is és még sokan botrányosnak találták, hogy pályázott a vezetésre. A 2017/18-as az ön első évadja a BE intendantsaként.

Kicsérélődött a társulat, teljesen új a repertoár. Elég volt egy fél szezon, hogy a „világvége” hangulatot átvészeljék?

– Ő, itt több dologban is hevesen ellent kell mondanom. Semmi esetre sem „pályáztam”, hanem Klaus Wowereit, Berlin polgármestere keresett meg azzal, nem akarnám-e idő előtt otthagyni a Schauspiel Frankfurtot, és Berlinbe jönni. Az igaz, hogy Peymann átkokat szórt az utódjára – de leginkább talán azért, mert 80 éve ellenére még továbbra is szívesen maradt volna intendáns. Egyébként senki sem felelt volna meg neki utódként. A csapatom és a programom nagyon kedvező visszhangra talált a sajtóban – és az első öt hónapban a közönség soraiban is. Az új társulatnak 28 szerződötetett tagja van, ami Berlinben abban az értelemben politikum, hogy a Volksbühnén (*a BE intendants-váltásával egy időben Frank Castorf 25 év után távozott a Volksbühnéről* – K. I.) a társulatot felszámolták. Én valóban mindössze csupán két színészt tartottam meg a korábbi társulattól, a többiek mind újak – de amikor az emberek látták, hogy sok sztárt és jelentős művészt szerződöttem, a reakció elsősorban az öröm volt. Valóban teljesen új repertoárt építünk, olyan fontos előadások kivételével, mint Wilson 2007-es *Koldusopera*-ja és Heiner Müller 1995-ös *Arturo Ui* rendezése. Ez már színház-történet! Ezeknek maradniuk kell, amíg csak lehet!

Igazgató, főrendező

OLIVER REESE (jobbra) és
MICHAEL THALHEIMER (balra) régi alkotótársak.

REESE (1964) rendező és dramaturg, a 2017/18-as évadtól a Berliner Ensemble igazgatója. Korábban volt vezető dramaturg a berlini Gorkij Theaterben, vezette a Deutsches Theatert, 2009 és 2017 között a Schauspiel Frankfurt intendánsa volt. A legsikeresebb német színház-vezetők egyike.

Michael THALHEIMER (1965), aki ma a BE művészeti arculatának meghatározója, nemcsak a német, hanem az európai színházi élet egyik jelentős alkotója. Kétszer kapott Arany Maszk-díjat Moszkvában, számos előadása szerepelt Németország elsőszámú fesztiválján, a Theatertreffenen, játszották előadásait a Salzburgi és a Bécsi Ünnepi Játékokon, a bogotai Festival Iberoamericano de Teatrón is.

| fotó: Arno Declair, Jonas Holthaus

A régi nézők kíváncsiak és hűségesekek? Vagy új közönséget kellett építeni?

– Tényleg boldog vagyok, hogy szinte minden bérletesünk maradt, és hogy a közönségünk fiatalodott ugyan, de nem cserélődött ki teljesen. Nem akarok senkit megsérteni vagy elveszíteni. A legfontosabb: telt-házzal működünk, a berliniek kíváncsiak a programunkra.

Mi az ön színházfilozófiája?

– Mélységesen hiszek abban, hogy a színház középpontjában a színész áll. Csak állandó társulat tud arculatot adni a színháznak, kivált egy olyan városban, mint Berlin, ahol hatalmas a konkurencia és a kínálat. Programot tekintve szükségesnek érzem, hogy reagáljunk korunk nagy politikai változásaira. Az európai összetartás veszélyben van, a brexit bennünket Németországban nagyon megrázott, ahogyan sok angol művészt is. Az olyan egomán politikusok miatt, mint Erdogan és Trump, komoly politikai tényező lett a bizonytalanság. A jobboldal előretörése némely országokban, a szélsőségesen jobboldali párt a német Bundestagban az embereket aggdalommal tölti el, és a művészet-től és a színházról remélnék válaszokat. Számukra kortárs programot kell kínálnunk.

A kaukázusi krétakör volt az ön igazgatásának egyik legelső bemutatója. Ez a Brecht-darab jön a MITEM-re a Brecht-színházból. Ez szimbolikusan is fontos önnek?

– Igen, bevallom, hogy a BE új nézőpontból akar Brechtre tekinteni, ami az elkövetkező években is foglalkoztatni fog bennünket. Thalheimer súlyos, közvetlenül az érzelmeket célzó rendezése számomra modellértékű.

A MITEM-re érkező másik előadás *A bádogdob*, amelyet a Nobel-díjas Günter Grass írt. Ön a 20. század német történelmét feldolgozó gigantikus regényből monodramát csinált. Miért érdekes ma ez a történet?

– *A bádogdob* mestermű – egyfelől nyelvileg, mert Grass fantasztikus, komplex és rendkívül zenei nyelven mesélteti az örökre hároméves Oskar Matzerathot. De az is izgalmas, hogy ennek a groteszk alaknak az élete milyen szorosan összefonódik a német történelemmel. Az én feldolgozásomban a 1945-ig tartó időszakra koncentrálok. Meg kell küzdenünk ezzel a „leckével”!

Egyből igent mondott a MITEM meghívására. Miért?

– Barátságban vagyok néhány magyar színházi emberrel, időről időre követem a magyar színház életét – az európai párbeszédet pedig nagyon fontosnak tartom. Ezért örültem annak, hogy egy politikailag ennyire elkötelezett darabbal folytathatunk párbeszédet a magyar közönséggel, mint amilyen *A kaukázusi krétakör*.

KORNYA ISTVÁN

A kaukázusi krétakör

A *kaukázusi krétakör* cselekménye modellszerűen világos és didaktikusan szép. A forradalom elől menekülő kormányzó felesége hátrahagyja csecsemőjét. Szolgálója, Gruse megtalálja a gyereket, és egy éjszakán át győtrődik: hogyan mentheti meg azt egyedül, nőként egy háborúban? Úgy dönt: magához veszi. Menekülés közben egyre nagyobb gondok közt találja magát. Végül bíróság elé állítják, mivel a kormányzó felesége vissza akarja kapni a gyermekét. Új szelek fújnak megint, a gyerek most már hatalmas vagyon örököse.

De még mielőtt a régi urak újra magukhoz ragadhatnák a hatalmat, egy ideig anarchia dül. Acdak bíró most az úr, akinek ítéletei a gazdagokat sújtják, és áldást hoznak a szegényeknek. Acdak újra alkalmazza a salamoni krétakört ebben az ügyben: a vérszerinti ám szívtelen anya visszaköveteli gyermekét attól, aki a csecsemőt megmentette és anyaként szereti.

A darabban tárgyalt kérdés – amilyen egyszerű, politikailag éppolyan jelentős – nem más, minthogy: Kié a világ? Nem véletlen tehát, hogy amikor Bertolt Brecht 1954-ben megkapta a Berliner Ensemble-t, ezt a darabot mutatta be először.

mikor? hol?

2018. április 14. és 15. – 19 óra • Nagyszínpad

| fotó: Birgit Hupfeld

| fotó: Matthias Horn

A bádogdob

Alig hogy megszületett, Oskar Matzerath felismeri: a világ egyetemes katasztrófa – és ezért elutasítja a világot. Mert a világ, amibe 1924-ben beledobták, az erősödő nemzetiszocialista rezsim világa. Olyan világ, amely alig kínál fejlődési lehetőséget egy cseperedő ember számára. Egyedül az anya által megígért bádogdob nyit neki elfogadható túlélési perspektívát: a „doboslét”, egy groteszk művészlét ellentmondásos motivációkkal és hatásokkal. Oskar a harmadik születésnapján elhatározza, hogy megtagadja a világot, nem nő tovább, hanem csak megfigyel és dobol. Békaperspektívából láttatja fasizmus terjedését, beszámol házasságtörésről és éjszakai pogromról, összeköti saját történetét a Harmadik Birodaloméval.

Oskar Matzerath szemtanú, ugyanakkor kívülálló, vádló egy világban, amelyben olyan törés támadhatott a civilizáción, mint a holokauszt, és aki létevel egy reménytelenül sötét világban is a személyes felelősségre kérdez rá.

Günter Grass (1927–2015) egész életében felelősnek érezte magát azokért a borzalmakért, amelyeket a németek követek el. *A bádogdob* kísérlet arra is, hogy rávilágítsunk a nacionalista és fasiszta ideológiák csábítására, és hogy ezek ellen kell „dobolnunk”.

A regény és a Nobel-díjas Grass körüli minden vita ellenére *A bádogdob* máig mérőföldő a második világháború utáni német irodalomban. Oliver Reese rendezése színészünnep, virtuóz monológ.

mikor? hol?

2018. április 16. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

MITEM

A Budapesti Tavaszi Fesztivál keretében

MADÁCH INTERNATIONAL THEATRE MEETING
MADÁCH NEMZETKÖZI SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ

NEMZETI SZÍNHÁZ • BUDAPEST, 2018. ÁPRILIS 10–29.

április 10. és 11.

KEDD • 19:00

SZERDA • 18:00

Nagyszínpad

Tatyjana Rahmanova színműve alapján

SVEJK. VISSZATÉRÉS.

rendező: Valerij Fokin

Alekszandrinszkij Színház – Szentpétervár, Oroszország

+18

április 11. és 12.

SZERDA • 20:00

CSÜTÖRTÖK • 19:00

Gobbi Hilda Színpad

Georg Büchner

WOYZECK

rendező: ifj. Vidnyánszky Attila

Nemzeti Színház – Budapest, Magyarország

április 13.

PÉNTEK • 20:00

Nagyszínpad

Szophoklész

OIDIPUSZ KIRÁLY

rendező: Rimas Tuminas

Vahtangov Állami Színház – Moszkva, Oroszország

+16

április 13. és 14.

PÉNTEK • 17:00

SZOMBAT • 15:00

Gobbi Hilda Színpad

William Shakespeare

III. RICHÁRD

rendező: ifj. Vidnyánszky Attila

Nemzeti Színház – Budapest, Magyarország

április 14.

SZOMBAT • 21:00

Szabadtéri előadás

A. P. Csehov

CSERESZNYÉSKERT

rendező: Jaroslav Fedoryshyn

Voszkreszinyja Theatre – Lviv, Ukrajna

április 14. és 15.

SZOMBAT • 19:00

VASÁRNAP • 19:00

Nagyszínpad

Bertolt Brecht

A KAUKÁZUSI KRÉTAKÖR

rendező: Michael Thalheimer

Berliner Ensemble – Berlin, Németország

+15

április 16.

HÉTFŐ • 20:00

Gobbi Hilda Színpad

Günter Grass

A BÁDOGDÓB

rendező: Oliver Reese

Berliner Ensemble – Berlin, Németország

+14

április 17.

KEDD • 20:00

Nagyszínpad

Lewis Carroll Alice Csodaországban és Alice Tükörországban című meseregényei alapján

ALICE

rendező: Bocskárdi László – A Tamási Áron Színház és a szempöl Offchestra közös produkciója – Sepsiszentgyörgy, Románia

április 18.

SZERDA • 19:00

Gobbi Hilda Színpad

William Boyd

VÁGYAKOZÁS

rendező: Elmo Nüganen

Városi Színház – Tallinn, Észtország

április 18.

SZERDA • 16:00

Kaszás Attila Terem

Mudar Alhaggi

YOUR LOVE IS FIRE (Szerelmed tűz)

rendező: Rafat Alzakout – Theater un der Ruhr – Collective Ma'louba, Mülheim an der Ruhr, Németország

április 19.

CSÜTÖRTÖK • 19:00

Nagyszínpad

Pierre Beaumarchais

FIGARO HÁZASSÁGA AVAGY EGY ŐRÜLT NAP EMLÉKE

rendező: Sardar Tagirovsky

Nemzeti Színház – Budapest, Magyarország

MITEM 2018 FESZTIVÁLPROGRAM

#mitem mitem.hu #mitem mitem.hu #mitem mitem.hu

április 19.
CSÜTÖRTÖK • 17:00
Kaszás Attila Terem

A TEST FORRADALMA/VÁRAKOZÁS
rendező: Mokhallad Rasem
Toneelhuis – Antwerpen, Belgium

+14

április 20.
PÉNTEK • 19:00
Gobbi Hilda Színpad

Roberto Ciulli – Matthias Flake
BOHÓCOK VIHARBAN-BOHÓCOK 2 ½
rendező: Roberto Ciulli
Theater un der Ruhr – Mülheim an der Ruhr, Németország

+12

április 21.
SZOMBAT • 20:00
Gobbi Hilda Színpad

EZMI (CESO) (teatralizált koncert)
rendező: Vlad Troickij
DAH Kortárs Művészeti Központ – Kijev, Ukrajna

április 21.
SZOMBAT • 17:00
Kaszás Attila Terem

MAY THE RISE OF FRAGRANCE
(Felemelkedés avagy érezd az illatot)
rendező-koreográfus: Ali Chahrour
Ali Chahrour Társulata – Bejrút, Libanon

+13

április 22.
VASÁRNAP • 19:00
Nagyszínpad

Antonio Latella, Federico Bellini, Linda Dalisi
PINOKKIÓ
rendező: Antonio Latella
Piccolo Teatro di Milano – Teatro d'Europa – Milánó, Olaszország

+14

április 22.
VASÁRNAP • 15:00
Gobbi Hilda Színpad

Katona József
BÁNK BÁN
rendező: Vidnyánszky Attila
Nemzeti Színház – Budapest, Magyarország

április 23.
HÉTFŐ • 19:00
Gobbi Hilda Színpad

Jalila Baccar-Fadhel Jaïbi
VIOLENCE(S)
rendező: Fadhel Jaïbi
Tunéziai Nemzeti Színház – Tunisz, Tunézia

április 24.
KEDD • 19:00
Nagyszínpad

A. Ny. Ösztrovszkij
VIHAR
rendező: Andrei Mogucsij – Tovsztonogov Nagy Drámai Színház
(BDT) – Szentpétervár, Oroszország

+16

április 25.
SZERDA • 18:00
Gobbi Hilda Színpad

**SZERELMES ÉNEKEK TÉREN ÉS IDŐN TÚL –
A BENGÁLI BÁUOLOKTÓL**
művészeti vezető: Parvathy Baul
Parvathy Baul együttese – India

április 26.
CSÜTÖRTÖK • 19:00
Nagyszínpad

August Kitzberg
VÉRFARKAS
rendező: Szergej Potapov
R.A.A.M. Színház – Tallinn, Észtország

+14

április 26.
CSÜTÖRTÖK • 16:00
Gobbi Hilda Színpad

Matei Visniec
MIGRÁNSOÓK – AVAGY TÚLSÚLYBAN A BÁRKÁNK
rendező: Zakariás Zalán
Tomcsa Sándor Színház – Székelyudvarhely, Románia

április 27.
PÉNTEK • 20:00
Gobbi Hilda Színpad

Daniilo Kiš
BORISZ DAVIDOVICS SÍREMLÉKE
rendező: Alekszandar Popovszki
Újvidéki Színház – Újvidék, Szerbia

április 27.
PÉNTEK • 17:00
Kaszás Attila Terem

Rico Dietzmeier (Cervantes nyomán)
DON Q
rendező: Rico Dietzmeier
Compania Sincara, Cammerspiele Leipzig – Lipcse, Németország

április 28.
SZOMBAT • 19:00
Nagyszínpad

Homérosz
ILIÁSZ – rendező: Jernej Lorenci – Szlovén Nemzeti Színház,
Ljubljana Városi Színház, Kulturális és Kongresszusi Központ
koprodukciója – Ljubljana, Szlovénia

+16

április 29.
VASÁRNAP • 18:00
Gobbi Hilda Színpad

A. P. Csehov
IVANOV – rendező: Eimuntas Nekrošius
Horvát Nemzeti Színház – Zágráb, Horvátország

CYRANO DE BERGERAC

A kardforgató költő orrkomplexussal és a szerelem mindenhatósága

– Cyránónak nincs nagy orra. Egyrészt mert az orr komplexusaink, frusztrációink jelképe, másrészt ma egy nagy orrú Cyrano egyszerűen régimódi lenne. Kizárólag a nagy orra alapján megítélni őt, az csupán a komikus szituációt erősíti – ezt a hatást viszont nagy orr nélkül is el lehet érni. Ráadásul, ha figyelmesen olvassuk a darabot, kiderül: csak Cyrano állítja magáról, hogy nagy az orra, a többiek csupán erre reagálnak. Ebből fakadt az az elgondolásom, hogy Cyrano csupán képzelet, hogy nagy az orra.

Így érvel az előadás rendezője, a grúz David Doiasvili, aki a Nemzeti Színházban futó népszerű *Szentivánéji álom* rendezőjeként már ismert a magyar közönség számára.

Rostand halhatatlan művének Cyránón kívül van még egy fontos szereplője: a nő, Roxane. Ám ebben az előadásban belőle nem egy, hanem öt van.

– Amikor azt gondolnánk, hogy már mindent tudunk egy nőről, akkor egyszer csak csinál valami olyan meglepőt, ami elgondolkodtatja a férfit – mintha egészen más nőt ismert volna eddig. Amikor a *Cyrano de Bergerac*ot olvasom, az az érzésem, hogy Roxane mind az öt felvonásban olyan dolgokat művel, ami meglepő az előzőekhez képest,

mintha már egy másik nő lenne. Ezért lett az előadásban öt Roxane, akik egyszerre is színpadra lépnek.

A színháztörténet egyik nagy sikere a *Cyrano de Bergerac*. 1897-ben a párizsi Comédie Française mutatta be a 29 éves, már nem egy sikeres költői színjáték szerzőjének, Edmond Rostand-nak ezt a romantikus, hősi játékát. A tomboló siker végigszágulzott Európán és az egész világon.

A világirodalomban csak a legnagyobbaknak sikerül olyan legendás figurát alkotnia, mint Cyrano. A kötekedő, nagyszájú, sziporkázóan szellemes párbajhős és költő, az érzelmes szívű, önfeláldozó, csúnyságában is büszke lovag valóban élt, a 17. században: Savinien Cyrano de Bergerac tehetséges író, a hagyományok ellen lázadó szabadgondolkodó, Molière kortársa és barátja, aki verseket, satirikus leveleket, színdarabokat, regényeket írt, és félelmetes kardforgató hírében állt. Rostand felismerte, hogy az igazi Cyrano legfontosabb műalkotása maga az élete, és ebből alkotta meg „elevenbe vágó, szellemes” verselés-sel a szerelem örökérvényű történetét.

És ki ne ismerné a darab híres mondatát: „Mert magamat kigúnyolom, ha kell, / De hogy más mondja, azt nem tűröm el!”

Edmond Rostand:

Cyrano de Bergerac

fordította: Ábrányi Emil

Cyrano – FEHÉR TIBOR I Christian – FARKAS DÉNES I Roxane – UDVAROS DOROTTYA, NAGY-KÁLÓZY ESZTER, SÖPTEI ANDREA, MIKECZ ESTILLA m. v., ÁCS ESZTER I Guiche – OLT TAMÁS I Ragueneau – RÁCZ JÓZSEF I Liza, a felesége – KATONA KINGA I Le Bret – KRISTÁN ATTILA I Lignière – MÁTYÁSSY BENCE I Castel Jaloux, kapitány – TÓTH LÁSZLÓ

továbbá: BARTA ÁGNES, BERETTYÁN NÁNDOR, BERETTYÁN SÁNDOR, BORDÁS ROLAND, FÜLÖP TAMÁS m. v., ROENHELT ZSUZSANNA m. v., SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ, VAS JUDIT GIGI m. v.

Díszlet: David Doiasvili // Jelmez: Bánki Róza

Rendező: DAVID DOIASVILI

mikor? hol?

február 6., 7. – 19 óra • Nagyszínpad

FODRÁSZNŐ

Az elpusztíthatatlan szerelem tragédiája és komédiája

– Irina, a fodrásznő maga a szerelem, a szeretet. Nagyon bátor, hiszen a mai világban félünk azt mondani a másoknak, hogy szeretlek, mert hülyének néznek, mint ahogy ezt a nőt is bolondnak nézik, amiért feltétel nélkül hisz a tiszta és őszinte szerelemben. Kitalál magának egy sztorit egy férfiről, aki a börtönben ül – meséli a *Fodrásznő* címszerepét alakító Szűcs Nelli. – Ennek a férfinak megbocsát, többször is, még a végén is, amikor az meg akarja ölni.

Hogy mi a valóság és mi a képzelet játéka, azt mindenki maga döntheti el, de Szűcs Nelli szerint Irina azért ragaszkodik ehhez a férfihöz, mert ő adja meg neki a szabadság érzését. Vannak az életében más férfiak is: a tűzoltó, de az hiába hoz tévét, hiába van állása, lakása. Vagy ott van Irina első férje, az elvetélt részeges művész, aki csak gyöttri szegény nőt... De hol a szabadság érzése?

– Van valami ebben az Irinában, ami miatt minden férfi ragaszkodik hozzá. Lehet, hogy nem szép, sőt, egy trampli, akármilyen, de sugárzik belőle: a szerelem és a szeretet – mondja Szűcs Nelli, aki alakításáért megkapta a Pécsi Országos Színházi Találkozón a legjobb női főszereplőnek járó díjat 2010-ben.

Az azóta számos nemzetközi fesztivált megjárt *Fodrásznő* egyszerre tragédia és komédia, ahogy az életünk is hol komoly, hol pedig derűs... Az előadásban mindez sűrítetten jelenik meg, hiszen, akárcsak

a szereplők a színpadon, a nézők is a szélsőségek között „ingáznak”: nevetnek és meghatódnak.

„Arra való a művészet, hogy ne haljunk bele az igazságba” – idézi a rendező, Viktor Rizsakov Nietzscht, és egy interjúban arról is beszélt, hogy a világban gyerekek halnak meg, háborúk dúlnak, békésebb helyeken is sok a betegség, a szegénység, a testi és a lelki nyomorúság, ezzel szemben a színházban a szeretetlenség szeretetté, a boldogtalanság boldogsággá válik. A belefedkező néző úgy érezheti magát, mint a kisgyerek, aki pálcájával megtörténté teheti azt, amit csak akar.

– A színház nem a valóság, hanem egyetemes játék. Ha megtörténik az előadás, akkor boldogan távozik a néző akkor is, ha fájdalmas, szomorú előadást látott. Mert igaz és hiteles volt, amit átélt.

A *Fodrásznő* nézőjét a rendező nem kárhoztatja arra, hogy csak a sötétben kukucskáljon. Az előadásnak Rizsakov szerint ugyanis nem a színpadon kell megtörténnie.

– Az izgat, azon dolgozom a színészekkel, hogy a néző a történetek résztvevőjévé váljon, hogy minden az ő fejében, szívében játszódjon le... A színész nem alakít valakit, hanem annak a valakinek, aki a színpadon látható, csak a tolmácsa a néző felé, és ami így létrejön, valójában nem is előadás, hanem beszélgetés a közönséggel: Önökkel.

Trill Zsolt, Szűcs Nelli

Szergej Medvegyev

Fodrásznő

Szereplők: SZÜCS NELLI,
TRILL ZSOLT, TÓTH LÁSZLÓ,
KRISTÁN ATTILA

Díszlet és jelmez: Viktor
Rizsakov

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

mikor? hol?

február 5., 21., 22. – 19 óra

Gobbi Hilda Színpad

SZENVEDÉLY

Bergman életszigetei –
titkok, magányok, csendek

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy sziget. De nem csak olyan tényleges, víztől ölelt parti szikla, hanem képletes is, ami az ember lelkében él. Ahova, ha megbántódik, visszavonul, és kizárja a világot. Becsukja az ajtót, és a világ kint reked, minden zűrzével, zajával együtt.

Nos, egy ilyen kis szigeten élt, halt és alkotott egy nagy, magas rendező, bizonyos Bergman. Sok felesége volt, sok szerelmet, szakítást megélt, sok filmet forgatott. Bennük van a világ is, ő is. Filmjei, írásai rólunk szólnak. Kevés szóval, hosszú, feszült csendekkel. Rólunk, mezitelen, társas magányba zárt lényekről.

Egyik filmje a *Szenvedély*, amelyből a színpadi adaptáció készült.

1969-ben forgatta a filmet Bergman Fårö szigetén. Fårö (szó szerint Juh-sziget) egy apró sziget Svédországban, a Balti-tengerben, Gotlandtól északra. Bergman szigete. Itt élt 1960-tól 2007-ben bekövetkezett haláláig. A film két kisiklott életű és átmenetileg egymásba kapaszkodó emberről, egy férfiről és egy nőről szól. Meg egy jómódú, gyerektelen házaspárról Elisről és Evaról. Barátok, szeretők. Kapcsolataikat félve titkolt, elfojtott élethazugságok feszítik. Körülöttük a sziget csendje, nyugalma. Aztán egy nap váratlan és értelmetlen kegyetlenkedés történik: háziállatokat öldös le valaki. Kutyát, birkát, lovat. A közhangulat egy ártatlan ember, Johan ellen fordul. A két történet nem függ össze. De az erőszak légkörében az öngizolás is végzetes.

Ingmar Bergman a filmkészítői munkássága mellett jelentős színpadi szerző, rendező és író is. Precízen kidolgozott forgatókönyveiből Magyarországon is több színházi előadás született. A *Szenvedély* os-

Ingmar Bergman

Szenvedély

Fordította: Kúnos László

Andreas Winkelman – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■
Anna From – GYÖRGYI ANNA m. v. ■ Elis Vergérus
– SCHNELL ÁDÁM ■ Eva Vergérus – TÓTH
AUGUSZTA ■ Johan Andersson – SZARVAS JÓZSEF

Díszlet-jelmeztervező: Berzsenyi Krisztina //
Dramaturg: Kulcsár Edit // Fotó, fények: Nagy András
// Zene: Palotai Zsolt

Színpadra alkalmazta és rendezte: KISS CSABA

mikor? hol?

február 7. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

bemutató, színpadon még nem játszották. A filmnovella és az eredeti dialógusok alapján készült a Nemzeti Színház előadása. Ez volt a 305. Bergman bemutató a világon.

Nagy András, az operatőr 24 tekercs régi jó filmmel, egy fekete bőrtokos fényképezőgéppel clindult Fårö szigetére a Nagy Komppal, majd a Kis Komppal, hogy a *Szenvedély*hez fényképeket készítsen. A szigetről, az egyedüllétről, Bergman fényeiről. És ha András megszomjazik, olyan kétszáz koronással fizet a sörért, amin Bergman képe látható. Ez egy mai teljesen igaz – mese.

KISS CSABA, rendező

Horváth Lajos Ottó, Györgyi Anna

CSEHOV EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁI

A szerelemre éhes özvegy, a megfélemlített kisember és a hisztérikus kisasszony

Szűcs Nelli, Varga József

A Medvében Szűcs Nelli finoman, bájosan formálja meg a bezárkózott, már-már „éhező”, fiatal özvegyet. Mindenki tudja: sóhajtása, gyásza, egész imázsa hamis, mégis meglepő, amikor a nőiesen bizonytalan, majd sértetten hideg naiva amazonként „leteríti a medvét”. Varga József súlyos medvéje mellett Trill Zsolt vén lakája bölcs bohóc.

A dohányzás ártalmasságáról című monológban egy szűk frakkban feszengő figura lép komoly tudálékossággal „hallgatósága” elé. Míg a felesége – aki miatt előadást kell tartani a dohányzás ártalmairól –, nem figyel, a madárijesztőszerű alak vallomását halljuk. A közönség idült röhögése egyre fájdalmasabbá válik: a nevetséges papucsférj helyett egyre inkább a kiszolgáltatott, rettegő kisember mind szánandóbb lényét látjuk, aki végül fellázad: lecibálja magáról frakkját és megtapossa. Lelke megkönnyebbült ugyan, de a sorsán változtatni már nem tud. A monológ Trill Zsolt előadásában a színházművészet magaskiskolája. Alakításáért a nagyváradi Kamara Színházak és a Gyulai Várszínház Fesztiválján is neki ítélték a legjobb színészi alakítás díját.

A Leánykérésben Kacsur Andrea egy sürgősen kiházasítandó csúnyácska vénlányt alakít: a finomkodó, szelíd és udvarias házikisasszony gyorsan éles nyelvű boszorkánnyá változik, aztán pedig hisztérikus bölgőmasinává torzul. A megrettent és menekülő kérő szerepében Tóth László, az apáében Trill Zsolt brillírozik.

Az Egyfelvonásosok legviharosabb sikerét a Nancyban rendezett Passages Fesztivál off-programjában aratta, ahol a több száz fős francia diákközönség tombolva ünnepelte a színészeket. Az 1997 óta élő produkciót eddig közel 120 alkalommal játszotta a beregszászi társulat.

Anton P. Csehov:

Egyfelvonásos komédiák

MEDVE – SZÜCS NELLI, VARGA JÓZSEF, TRILL ZSOLT

A DOHÁNYZÁS ÁRTALMASSÁGÁRÓL – TRILL ZSOLT

LEÁNYKÉRÉS – TRILL ZSOLT, KACSUR ANDREA, TÓTH LÁSZLÓ

Díszlet-jelmez: Balla Ildikó

Színpadra alkalmazta és rendezte: VIDNYÁNSZKY ATTILA

A beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház vendégjátéka

mikor? hol?

február 17. – 15 óra • Kaszás Attila Terem

RONGYLABDA

Kortárs darab az '56-os forradalomról

„Régóta kinzott, hogy drámát írjak a tragédiáról. Drámát arról a tragikus színjátékról, ami körülöttünk örvénylett máig bátoán a forradalom előtt, alatt és után, magamat is az események mélyére rántva. Adósságot kellett törlesztenem múltunkkal, jövőnkkel – unokáinkkal szemben” – írja a *RongyLabda* szerzője, Hegedős László, akit 1956-os forradalmi tevékenységéért életfogytig tartó börtönrre ítélték, amelyből 1963-ban amnesztiával szabadult.

A váci Dunakanyar Színház fennállásának negyedik évfordulóját saját bemutatóval ünnepelte 2017. április 7-én. Hegedős László: *RongyLabda* című 1956-ot tematizáló műve a Dunakanyar Színház és a Zanotta Art Egyesület koprodukciójaként elevenedett meg a színpadon, az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulójára létrehozott emlékbizottság támogatásával.

Az előadás rendezésére Jaroslav Fedoryshyn és Alla Fedoryshyna ukrán rendező párost kérték fel, akik a váci teátrum többszörös fesztiváldíjas Witold Gombrowicz darabját, az *Yvonne, burgundi hercegnőt* is jegyzik.

Az újabb kori magyar történelem egyik legkiemelkedőbb eseménye nem volt ismeretlen téma az alkotópáros előtt, a V4 Fesztivál és Színházi Találkozó keretében 2016-ban bemutatott különleges, *1956* című előadás kapcsán, amely szintén az ő rendezésük volt, már behatóan tanulmányozták a történelmi témát. Legújabb váci munkájukat is a tőlük megszokott sajátos színházi nyelv és látványvilág jellemzi. A drámát különleges színházi képeiken, saját metaforáikon keresztül adják át, gondolkodásra késztetve a nézőt.

A műben álmoként jelenik meg az 1956-os forradalom és az azt követő évek, miközben egy család tragédiáját ismerhetjük meg. A

színpadon nem a kor meghatározó politikusait, ismert hőseit, hanem egyszerű embereket látunk. Az akkori eseményeket a hétköznapi emberek szemszögéből mutatja be, egy család emlékein keresztül. A szereplők küszködnek sorsukkal, mely vakon, ám szinte tévedhetetlen biztonsággal sújt le a jókra, és emeli fel a gonoszakat.

Az előadás izgalmas dramaturgiát követ, amelyet a rendezők mai modern szemléletben jelenítenek meg. Álomszerűen vonultatják fel a múlt és a jelen eseményeit. Az emlékdarabkák lassan állnak össze egészé, és teszik érthetővé a múltban bekövetkezett tragédiát, mely az egyén, a család, és az ország tragédiája is egyben.

Hegedős László

RongyLabda

Játsszák: KASZÁS MIHÁLY, MOLNÁR ERIKA, ZANOTTA VERONIKA, IVASKOVICS VIKTOR, KIS DOMONKOS, BENEDEK RÓZA MURIEL, HAVASI PÉTER, SMÁL-SZILAJ GÁBOR, KASZÁS DANI, RÁDAI BOGLÁRKA, OTT JÓZSEF, CZETŐ ÁDÁM

Látvány: Alla Fedoryshyna

Rendező: YAROSLAV FEDORYSHYN

mikor? hol?

február 19. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

SZENTIVÁNÉJI ÁLOM

Szárnyalás a vágyaink diktálta álom és a valóság között

Amikor a *Szentivánéji álom* Helénája skype-on bejelentkezik, és a hatalmas kivetítőn látjuk a kétségbeesetten epekedő szerelmes könnyáztatta arcát, máris beleestünk a szerző, Shakespeare és a rendező, David Doiasvili csapdájába. Az angol szerző azt „hazudta”, hogy a műve az ókori Athénban játszódik (pedig Londonban történt minden), a grúz rendező pedig azt állítja: itt és most. Mindkettő igaz, és egyik sem? És közben időnként Stromae *Formidable* című száma szól. Akkor mégis csak itt vagyunk a mában? Leginkább mégis az álom és a valóság között utazunk.

A David Doiasvili rendezte előadásban is fontos szerepet tölt be a humor, a derű, de az csak akkor tud igazán érvényesülni, ha mellette ott van a folyton változó emberi érzelmek, viszonyok erőteljes drámája is.

A *Szentivánéji álom* szereplői furcsa beavatáson esnek át valahol az álom és a valóság határvidékén. Mert ahogyan az életben is gyakran előfordul: a szerelem, a legerősebb emberi érzés olyannyira felkavar bennünket, hogy nem tudunk különbséget tenni a vágyaink diktálta álom és a valóság között. Sőt, előfordulhat, hogy az álmainkban átélt intenzív érzések valóságosabbnak tűnnek a mindennapi élet megszokott, gyakran csak szerepként megélt valóságánál.

Az előadás szereplői a valóság, az ébrenlét állapotából átkerülnek az álom különös világába, és a rendezés ezt a nyelv eszközeivel is érzékelteti. Az első felvonásban, ahol még a realitás a meghatározó, Nádasdy Ádám modernebb, a mai nézők számára érthetőbb fordítása hallható. A második, harmadik és negyedik felvonásban, vagyis a varázslatos álom során Arany János 19. században készült szövege

hangzik el, amelynek sajátos archaikussága kifejezetten „álomszerű”. A negyedik felvonás második felétől, az „ébredéstől” kezdve pedig keveredik a két fordítás, mert az előadás koncepciója szerint a szereplők maguk sem tudják már: mi az álom, és mi a valóság.

William Shakespeare

Szentivánéji álom

vígjáték két részben

Arany János és Nádasdy Ádám fordítása alapján

Thézeus / Oberon – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Hippolyta / Titánia – NAGY-KÁLÓZY ESZTER ■ Puck / Philostrate – FARKAS DÉNES ■ Egéus – TÓTH LÁSZLÓ ■ Lysander – FEHÉR TIBOR ■ Demetrius – MÁTYÁSSY BENCE ■ Hermia – FÁTYOL KAMILLA m. v. ■ Heléna – TOMPOS KÁTYA ■ Vackor – OLT TAMÁS ■ Gyalu / Oroszlán – KRISTÁN ATTILA ■ Zuboly – SZARVAS JÓZSEF ■ Dudás / Thisbe – SCHNELL ÁDÁM ■ Orrondi – VARGA JÓZSEF ■ Ösztövr / Hold – RÁCZ JÓZSEF

Díszlet: David Doiasvili // Jelmez: Bánki Róza // Dramaturg: Kozma András // Ügyelő: Dobos Gábor, Lencsés István // Súlygó: Sütő Anikó // Rendezőasszisztens: Kernács Péter

Rendező: DAVID DOIASVILI

mikor? hol?

január 17. – 19 óra • Nagyszínpad

16 éven felülieknek ajánljuk!

IFJÚSÁGI PROGRAMOK A NEMZETI SZÍNHÁZBAN

1. KÖLYÖKNAPOK A NEMZETIBEN

Minden hónap egy-egy vasárnapján, ünnepekhez, eseményekhez kapcsolódóan szervezzük ingyenes Kölyöknapjainkat, ahova az óvodás és kisiskolás gyerekeket a szülőikkel együtt várjuk. A Kölyöknapokon a színházzal kapcsolódó kézműves-programok, színházi előadás vagy koncert várja vendégeinket!

2. ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK

Az immár országos mozgalommá vált ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK ÜNNEP-en középiskolás színjátszó csoportok – minden évben új témát kapva – munkát, tanárai és a színház mentorai által segítve, minden év januárjában színházi gálán mutatják be a Nemzeti Színház Nagyszínpadán.

3. NEMZETISZÍNHÁZTÖRTÉNETI VETÉLKEDŐ

A négyfordulós vetélkedő során négy fős, középiskolás csapatok mérik össze tárgyi tudásukat, kutatóképességüket, kreativitásukat. Az első három forduló az interneten zajlik, a döntőre – értékes nyereményekért – a színházban kerül sor. Az elmúlt évek vetélkedőinek feladatai és azok megoldásai a nemzetiszinhasz.hu/vetelkedo oldalon hozzáférhetők.

A fenti programok mindegyikéről információ kérhető Pintér Szilviától, a Nemzeti Színház ifjúsági programfelelősétől:
szilvia.pinter@nemzetiszinhasz.hu

4. SZÍNHÁZ PEDAGÓGIAI FOGLALKOZÁSOK

Előadásainkhoz ajánljuk két- és háromlépcsős színházpedagógiai foglalkozásainkat. tizenöt-tizenhat fős, általános és középiskolás csoportoknak az előadás előtt a színházi mű befogadását, utána pedig a látottak mélyebb megértését segítő, egy-egy órás foglalkozást tart színházpedagógusunk. Ajánljuk a János vitézhez, a Csongor és Tündéhez, a Szentivánéji álomhoz, valamint idei bemutatóink közül a Bánk bánhoz, az Egri csillagokhoz, az Úri murihoz és a Cseresznyés kerthez!

5. RÁHANGOLÓ

Az előadás előtt egy órával a produkció dramaturgia és/vagy rendezője mintegy negyven perces bevezető beszélgetést tart az iskolai csoportoknak. A ráhangoló után a diákok felkészültebben ülnek be az előadásra, felfigyelhetnek összefüggésekre és érdekes részletekre is. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell jelentkezni!

6. KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ

Az előadás után a színészek és az előadás dramaturgia találkozhatnak az iskolai csoportokkal, és beszélgetnek a darabbal kapcsolatos élményekről. A mintegy harminc perces találkozón közös fotózásra, dedikálásra is alkalom nyílik. A programra legalább huszonöt fős iskolai csoportok jelentkezését várjuk, legalább két héttel az előadás előtt!

A fenti programok mindegyikéről információ kérhető Pintér Szilviától, a Nemzeti Színház ifjúsági programfelelősétől:
szilvia.pinter@nemzetiszinhasz.hu

7. KULISSZAJÁRÁS

A csoportos iskolai színházlátogatások alkalmával, az előadás előtt nyílik rá lehetőség. Mintegy negyven perces séta közben bemutatjuk a színház működését, a színpadokat, az öltözőket és egyéb „háttérdekségeket” is. Egyszerre legfeljebb harminc diákot tudunk fogadni. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell jelentkezni!

Jelentkezés a kulisszajárásra:
latogatás@nemzetiszinhasz.hu

DIÁKJEGYEK, DIÁKKEDVEZMÉNYEK

#nemzetiadiakokert

a Nemzeti Színház új programja a 2017/2018-as évadban
Négy előadásunkat: a János vitézt, a Csongor és Tündét, a Tóth Ilonkát és a Fekete ég – A fehér felhő című darabokat diákcsoportok (és kísérőtanáraik) számára ingyenessé tettük. Célunk, hogy a magyar irodalomtörténet fontos műveit és a magyar történelem fontos pillanatait megidéző előadásainkat a lehető legtöbb diák számára elérhetővé tegyük.

DIÁKBÉRLETEK

BUBIK ISTVÁN diákbérlet:
3 előadásra érvényes, 3.000Ft
KASZÁS ATTILA diákbérlet:
4 előadásra érvényes, 3.600Ft
A diákbérletek bármely előadásra beválthatóak, a nagyszínpadi előadások esetében a karzatra szólnak.

CSOPORTOS DIÁKKEDVEZMÉNY

Mértéke 40% mindegyik színpadunkon, mindegyik székünkön. Igénybeviteléhez legalább 20 diák részvétele szükséges, kísérő(ik)nek 200 forintos jegyet biztosítunk.

PEDAGÓGUS JEGY

Játszó- és ülőhelytől függetlenül a jegyár-kedvezmény mértéke 40%. Pedagógusigazolványral egy előadásra két jegy vásárolható!

A diákbérletek és diákjegy-kedvezmények igénybevitelére, valamint az ingyenes előadásokra történő jelentkezés, regisztráció:
jegy@nemzetiszinhasz.hu

A Nemzeti Színház iskoláknak szóló programjaira az iskola@nemzetiszinhasz.hu e-mail címen lehet jelentkezni. Munkatársunk minden kérdést, időpontot, részletet egyeztet az érdeklődőkkel!

BÁNK-MISSZIÓ

Tantermi előadás színinövendékekkel

A *Bánk bán* nem könnyű darab. Játsszani, rendezni és tanítani is nehéz. Minden tanár tudja, milyen fontos volna átadni diákoknak mindazt, amit Katona József, ez a 19. századi nagy és magányos írónk emberről és hatalomról, szerelemről és hazaszeretetről, hűségéről és árulásról, a politika természetrajzáról és a bosszúállás helyett a kegyelem gyakorlásáról olyan pontosan és elképesztő láttató erővel megírt a *Bánk bán*-ban.

Én is tanítottam középiskolában, és tudom, milyen kihívást jelent akár a legnagyobbremekmű is mint tananyag. Nem is az a nehéz, hogy „megtanítsuk” a diákoknak a művet. Hanem az, hogy „megérezzessük”. Hogy velük is megtörténhessen az, amiért egy műalkotás megszületik: a katarzis. Hogy segítsünk nekik abban, hogy regényekben, versekben, színdarabokban, filmekben gyönyörködni tudó, azokat élvezni, habzsolni, falni akaró emberekké váljanak. Akik számára a művészet nem kötelező tananyag, hanem szükséglet, élvezet és szórakozás. Akik a műalkotásokon keresztül saját életük kérdéseire kereshetik a választ.

Nagy segítség lett volna akkor nekem ott abban az osztályban, a nagymuzsalyi iskola tanáraként (akkoriban még előtte álltam a rendezői tanulmányaimnak), ha egy ilyen tantermi előadást hívhatok segítségül. Hogy ott „élőben”, előttünk születhetett volna meg *Bánk bán*, Melinda, Gertrudis, Ottó, Biberach és Endre király igazsága. Most van egy ilyen előadás: a címe *Bánk bán misszió*.

DIÁKFESZTIVÁLON

A *Bánk bán misszió* meghívást kapott és sikeresen szerepelt a színpadi művészeteket oktató egyetemek harmadik diákfesztiválján, a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetemen novemberben. A Stúdió Fesztiválra a román egyetem mellett Magyarországról, a Moldovai Köztársaságból és az Egyesült Államokból is érkeztek előadások.

Verebes Ernő, a Nemzeti Színház fődramaturgia elkészítette a dráma mintegy 60 perces, tanteremben bemutatható verzióját. Az öt felvonásos szerkezetet megőriztük, nem marad ki egyetlen szereplő és egyetlen történeti szál sem. Könnyítettünk Katona nyelvezetén, és felidéződik a kor is, amiben a dráma eredeti hősei éltek.

Az előadás a Nemzeti Színházban 2017 szeptemberében bemutatott „nagy *Bánk bán*” nyomán készült. Abban az előadásban a Kaposvári Egyetem Cserhalmi György által vezetett osztályának tagjai játszottak kisebb szerepekben. A „missziós” verzióban ők a főszereplők, ők játsszák, zenélik, mesélik el Katona művét. Olyan fiatal felnőttekről van szó, akik csupán pár évvel idősebbek a még iskolapadban ülő közönségüknél. Játsszók és nézők így együtt indulnak felfedezni egy remekművet. A kötelező olvasmány unalma és kényszere helyett színházi élményt kívánunk nyújtani az osztályteremben.

VIDNYÁNSZKY ATTILA

Bánk-misszió

Katona József műve alapján írta Verebes Ernő

Játsszák a Kaposvári Egyetem Rippl-Rónai Intézet III. éves színművész hallgatói:

Bank bán – KOCNIS GÁBOR ■ Petúr bán – SZURCSÍK ÁDÁM ■ Tiborc – BÖLKÉNY BALÁZS ■ Biberach – KISARI ZALÁN ■ Ottó – KOVÁCS S. JÓZSEF ■ Mikhál – VARGA-HUSZTI MÁTÉ ■ Simon – KARÁCSONY GERGELY ■ Melinda – SZÁSZ JÚLIA ■ Gertrudis – HERMÁNYI MARIANN ■ Izidóra – KOVÁCS PANKA ■ II. Endre – KARÁCSONY GERELY ■ Narrátor – CSEKE LILLA CSENGE

Osztályfőnök: CSERHALMI GYÖRGY

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

A tantermi előadással kapcsolatos információk: agnes.szabo@nemzetiszinhas.hu

Frage 17: (10 Punkte)

Kezdetre
este
7¹/₂
órákor.

Karmester: Rainer Feigyee.

MÁSODIK SZAKASZ.

Eaanya	—	Vengpradine
Vengpradine	—	Isand
Lari	—	Dohi Pacc
Ullakul	—	Virag Jend
1-0	—	Schety Grde
1-0	—	Blind Gde
1-0	—	Shchary Fren
1-0	—	Sushly Lsdt
1-0	—	Tahin Anna
1-0	—	Abelovsky Margi
Rishiga	—	Nureli Adli
Nureli	—	Nazy Grde

Erzsebet Endli
Lakatosy Cs.

1-30		Nagy Gyula
2-10		Gyerecsán Géza
3-10	Alba	Pálffy Zsigmond
4-10		Nagy István
1-10		Horváth János
2-10	gyémánt	Lobonyi Ödön
Arthos		Almási Tivadar
Egy kőszem		Pálmai Ferenc
1-10		Nemesi Miklós
2-10	szőlő	Tóth Árpád

— — — — —
— — — — —

Egy helyen	Kelen Dóral
Gyűjtemények	Székely Anna
Kis helyen	Pécsely Piroška
Össze	Kálmár József
Korábban	Rapcsa Andor
Utána	Pécsely Ador
Iskolák, munkák, előadások, katalógus, tanulmányok, beszámoló, vázlatok, képek, képek stb.	

II. köp. Székely: Egy falu...

Chief Clerk _____ Burge Clerk

Kelvin		Beregi Oskari et al.
Lachar	rust tickle	Rusti Mard
Ker, mhm	munkid	Teddy Margit et al.
Isabel		Dahl Forene
Agustyan		Vale Jend
Leifer		Heviah Jend
Carson		Lobinsky Oda
Phil	munkid	Tagi Gyula
Michael Aug		Kassidy Gyula
A. Elod	Antenne	

[illegible]

XII. - XIII. kőp.
 Kőszék: János vidék és a paradizsomai kőszék.
 Adin, mint agnition. - Szegedi Császka és a.
 Éva, mint kőszék és a. - Szegedi Császka és a.
 Lendár - - - - - Kőszék és a.
 Császka - - - - - Kőszék és a.
 Szegedi Császka és a. - Szegedi Császka és a.

ALY kartonni slapih Burg

A helyek megnevezése	Rendek	
	napt.	olév.
	helyek	
	A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z	

sidearm: pailoly 24

I. em. erkely I. sor	3	4	—
I. em. erkely II. sor	3	2	40
I. em. erkely III. V. sor	2	1	50
I. em. erkely VI. VII. sor	1	50	2
II. em. erkely I. sor	2	2	50
II. em. erkely tobbi sor	1	50	2
III. em. erkely I. sor	1	50	2
III. em. erkely tobbi sor	1	—	1 20
Kassai Ró.	60	80	—

Издана в 1974 г.	3
Издана в 1975 г.	3

Földmentő álló	20
II. emeleti álló	60
Karrati álló	40

... 4. in VI. Antenn. p. 2.3. valvulae.

or egyebkent mar csodben levo "Nepszinhaz – vigopera" tarsulata meghivta Heves

szabású, látványos előadásként rendezze meg Az ember tragédiáját. A június 16-i

Előzetes felmérés alapján a leggyakoribb válaszok a Tragedia, azaz

kovette a hónap végéig. Hévesít rendkívül módon foglalkoztatta a tragedia, amel

egrendezett – ugyanebben az épületben. A Nemzeti társulata ugyanis az egykor az

ból 1908 őszén költözött át a mai Blaha Luiza téri Népszínházba, és itt működött a

1908 őszén költözött át a Híal Biala Lujza téri Nepszínházba, és itt működött e

1908-ban az akkor egyébként már csődben lévő "Népszínház – vígopera" társulata meghívta Hevesi Sándort, hogy nagyszabású, látványos előadásként rendezze meg Az ember tragédiáját. A június 16-i bemutatót még 13 előadás követte a hónap végéig. Hevesit rendkívüli módon foglalkoztatta a Tragédia, amelyet 1923-ban és 1926-ban is megrendezett – ugyanebben az épületben. A Nemzeti társulata ugyanis az egykor az Astoriánál lévő otthonából 1908 őszén költözött át a mai Blaha Lujza téri Népszínházba, és itt működött egészen 1965-ig.

Különféle politikai berendezkedések és rendszerváltások, forradalmak és háborús idők, szabad és békés korszakok alatt mindig kitüntetett szerepe volt a Nemzetinek. Története sok fordulattal kanyarog 1837 óta a Nemzeti Színház új épületének 2002-es megnyitásától egészen a mai napig. Hónapról hónapra jelentkező sorozatunkban ezt az utat járjuk végig.

nemzeti-történet | **ötödik rész**

150

15 ÉVES AZ ÚJ ÉPÜLET
180 ÉVES A NEMZETI SZÍNHÁZ

KLASSZIKUS REPERTOÁR

Hevesi Sándor a Nemzeti élén (1922–1932)

A Nemzeti Színház a megelőző évtizedek válsága, közel egy emberöltő után 1922-ben lépett új korszakába. Élére Hevesi Sándort nevezték ki, aki rendezőként, teoretikusként és tanárként egyaránt meghatározó alakja volt a magyar színjátszásnak már a századforduló óta. Nagy tapasztalata és művészi elképzeléseinek határozottsága tették hivatott Nemzeti Színház-igazgatóvá.

Az új Nemzeti

Hevesi Sándor a Nemzeti Színház vezetőjeként sok újjátásával teremtett lehetőséget, hogy a nemzet első teátruma megtalálja adekvát 20. századi funkcióját és szerepét. A színháték középponti elemeinek a drámaszöveget és a színészt tartotta, így ezekre a területekre koncentrált a Nemzeti Színház energiáit. A szerző (klasszikus vagy kortárs) irodalmi invenciójának megjelenítését tartotta elsődlegesnek, színészeit is a szövegközpontú játékra, s a korszerű pszichológiai realista előadásmódra nevelte. Fontos volt számára rendezőként és direktorként is a magas minőség, hisz úgy találta, a kiszélesedett színházi intézményrendszerben a nemzeti színházi hagyományokat csakis a magas, a lehető legmagasabb minőséggel lehet képviselni.

A Nemzeti társulatát – kihasználva a színház egyik kiváltságos jogosítványát a többi színház tagjainak és a színiakadémiai növendékeknek a szerződtetésére – nagy erővel alakította újjá. A műsort is versenyképessé formálta a magán-színházakéval és a művész-színházzal kísérletező együttesekével. A színháték vizuális és technikai elemeit a lehetőségek határáig modernizálta, új irányzatok megjelenésére teremtett alkalmat, részint operaszínpadi tapasztalataira alapozva. A magasztos gondolatok mellett a színház nagy létszámú társulatának foglalkoztatása, a csökkenő állami szubvenció bevételekkel való kompenzálása céljából is megnyitotta a Nemzeti Színház Kamaraszínházát előbb (1924) az Andrássy út 69-ben, majd a sokkal nagyobb, a klasszikus repertoár bemutatására, a díszletek elhelyezésére alkalmasabb, s a sorozatos színházcsődök következtében megürült Blaha Lujza Színház (a mai Új Színház) épületében, a Szerencsen utcáról Paulay Ede nevére átkeresztelt utcában (1925).

A rendező színháza

Az 1860-as évtizedben önállósult színházi rendezői feladatkört rendszerint volt színészek töltötték be sokáig. Nálunk Hevesi az első úgynevezett „író-rendező”, vagyis aki nem a színészetből szerezte tapasztalatait a korszerű színhátról. A ma is „rendezői színháznak” nevezett irány arra utal, hogy a nézők elé kerülő színi előadás minden meghatározó és jelentős eleme egyedül a koncepciózus rendező elképzeléseit tükrözi. S a színházi műalkotás egysége úgy jön létre az alkotótársak közös munkájából, ahogyan azt a rendező előzetesen elképzelte, megkomponálta.

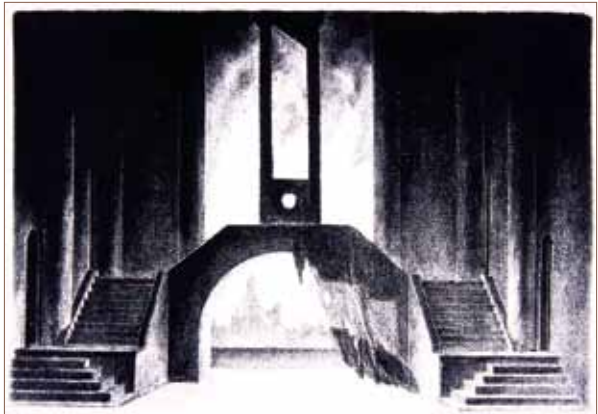
Hevesi Sándor a 20. század elején a német, az angolai és más, új stílusirányzatokat és eszközöket a színpadon is nagy hatással alkalmazó kultúrákból s mesterektől tanulta a színházcsinálást, a rendezést, ahogyan a kritikáirást és a színházelméletet is. Pályájának következő évtizedekben pedig igyekezett a Nemzeti Színház, az Operaház, vagy éppen a Thália Társaság és a Magyar Színház színpadain megvalósítani színház-eszményét, s magával vinni alkotótársait és a közönséget is a modern, a kortárs tapasztalatokról, a valódi életproblémákról szóló, mély művészi világmagyarázatot adó, fölemelő-fölszabadító színháték világába. Tette ezt igen gyakran – s jól megfontoltan, megalapozottan – a legnagyobb klasszikusok (hazaiak és külföldiek) szavainak szárnyán. Egyszerre szolgálva így a hagyományt, s megújítva az értelmezést.

Színészei, munkatársai és értő kritikusi tanúsága szerint Hevesi rendezői munkáját gondos szövegelemzés, hosszú előkészítő kutatás jellemezte, s ezt várta el a Nemzetiben dolgozó kollégáitól is, rendezőktől, játékmesterektől (vagyis a rendezés gyakorlati szakaszát, a rendelkező és emlékp próbákat vezető tapasztalt színészeketől) is. Színeszvezetése igen határozott volt, megkövetelte rendezői instrukciói maradéktalanul pontos végrehajtását.

A Hevesi Sándor vezette Nemzeti Színház sikeresen kilábal a Paulay korszakot követő válságból, művészi stagnálásból, és bekapcsolódott az 1920-as évtized korszerű európai művészi áramiba. Hevesi munkatársai, a rendezők (Csathó Kálmán, aki a Nemzeti krónikása is volt; a társulat talán legnagyobb színésze, Ódry Árpád; majd a fiatal

Jelenet az 1908-as Tragédiából – V. kép, Athén

Oláh Gusztáv díszletterve az 1923-as (fent) és az 1926-os (lent) Tragédia-rendezés párizsi színjéhez

Horváth Árpád), a tervezők közt például Oláh Gusztáv, s a kiváló színészek együttes sikerét hozta a korszak első fele. A legnépszerűbb Bajor Gizi volt. Az 1920-as évek elején még játszott Jászai Mari, az 1928-as nyugdíjba vonulásáig több új szerepben színre lépett Márkus Emília, valamint Paulay Erzsi, Cs. Aczél Ilona (Csathó felesége), a fiatalok közül Tasnádi Ilona, Tökés Anna voltak meghatározó tagok. A férfiak közt Pethes Imre, aki a korszak elején meghalt, továbbá Kiss Ferenc, Nagy Adorján, Csontos Gyula, a fiatal Lehotay Árpád, Timár József a legjelentősebbek.

Később, elsősorban a gazdasági helyzet romlása – ne felejtjük a trianoni döntés következményeit, a nagy gazdasági világválságot –, és a színház-irányítási rendszer átpolitizált változásai okozták, hogy az ambiciózus program nem tudott egészében kibontakozni, s ismét válság következett, melynek hatása a Nemzeti művészi munkájára a húszas évek végétől vált érezhetővé.

Shakespeare, a „háziszerző”

Hevesi Sándor legkedvesebb színműírója William Shakespeare volt – ezt annak ellenére is állíthatjuk, hogy Hevesi tudatosan bővítette a Nemzeti magyar klasszikus és kortárs repertoárját, és más külföldi

Hevesi Sándor

(1873–1939)

Nagykanizsán született. Rendező, egyetemi tanár, drámaíró, kritikus, műfordító, színházigazgató – ahogyan a lexikonok jegyzik. Bölcsész-tanári és jogász diplomát, majd a jogi mellé filozófiai doktorátust is szerzett a budapesti tudományegyetemen. Kritikusként és színházelméleti cikkek írójaként tűnt föl, első könyve a millennium évében *A dráma és színpad* címmel jelent meg. A századforduló idején a katolikus irodalmi lap, a Magyar Szemle belső munkatársa volt.

1901-ben rendezőként került az akkor Beöthy László vezette Nemzeti Színházba (bár első rendezésére csak 1903-ban került sor). 1904 és 1908 között az első hazai művész-színház, a Thália Társaság egyik meghatározó művészeti vezetője volt, s 1907-től a Népszínház-Vígopera főrendezője is. 1908-tól működött ismét a Nemzetiben, majd 1912-ben az Operaház főrendezői feladataival bízták meg. Két évad után szerződött vissza a Nemzetibe, amelynek 1922-től Klebelsberg Kunó miniszter által kinevezett direktora lett. 1932-ben történt eltávolítását követően haláláig a Magyar Színházban rendezett.

Ő vezette az első rendezői tanfolyamot 1919-től, és 1927-től tanított a Színiakadémi-

szervezők műveivel is behatóan foglalkozott. De Shakespeare Hevesinek is azt jelentette, amit Craig vagy éppen G. B. Shaw számára (ahogyan Petőfi fogalmazott): „egymaga fele a teremtésnek”.

Már a romantikus drámafordítások és a színészi-nézői azonosulás idején tulajdonképpen magyar szerzőnek tekintették itthon a „Bárdot”, s még csak nem is egyedül Shakespeare-t érte-éri ez a kulturális „megtiszteltetés” hazánkban. Csehov is szinte hazainak számít a magyar színi hagyományban, s bizonyára tudnánk másokat is említeni. De a korai 20. századi irodalmi és színházi értekezések (és az újabb fordítások) még közelebb hozták Shakespeare műveit a modern, az avantgárd és a nemzeti újkonzervatív olvasókhöz, színházjárókhöz. Hevesi mellett, aki 1929-ben gondolatébresztő címmel jelentetett meg cikket a Nyugatban: *Shakespeare Magyarországon londoni nagykövete*, Móricz is kötetnyi tanulmányt-kritikát írt a híres „lándzsarázó” névvel címezve (*shake* magyarul ráz; a *spear* jelentése lándzsa), hogy a többi, például a „nyugatos” fordítót, kritikust és esszéistát ne is említsük.

Hevesi is Shakespeare „örök” emberi karaktereket formáló műveiben találta meg a kor kérdéseire, az emberek egyéni és közösségi problémáira a legaktuálisabban értelmezhető válaszokat és megoldásokat. Az angol szerző korábban is sokszor játszott darabjaiból és a ritkábban színre került szövegekből öt ciklust állított össze a Nemzeti Színház színpadán: 1923-ban három alkalommal (júniusban 12 előadásban,

án. Drámái közül a legismertebb az 1919-es *Császár és komédiás*. Több regényt is dramatizált. Műfordításaival elsősorban G. B. Shaw itthoni ismertségét kívánta növelni. Színházelméleti dolgozatai 1965-ben *Az előadás, színjátszás, rendezés művészete* összefoglaló címmel jelentek meg, de sokat írt Shakespeare-ről és a shakespeare-i színház 20. századi lehetőségeiről. Barátságban és levelezésben állt Gordon Craig (1872-1966) neves angol rendezővel, teoretikussal, s rendezéseiben az ő nyomán kísérletezett a Shakespeare-színpad rekonstrukciójával. A magyar klasszikus repertoárból leginkább *Az ember tragédiája* és a *Bánk bán* foglalkoztatta, de rendezett sok kortárs színművet is.

A hátsó ülésen balra Hevesi Sándor, a Nemzeti Színház igazgatója, jobbra Csathó Kálmán főrendező, 1930 táján

Hevesi szerint...

„**A színház** az illúzió világa – az illúzió elvesztésének a világa mindenkinek, aki szembe akar szállni az idők áramlatával és a nagyvárosi közönség rossz ízlésével”.

„**A színész**, igazi értelmé szerint, az olyan ember, aki több embert, száz embert, sok száz embert hordoz magában, akiben sok száz ember lelke lakozik, s aki ezt a sok száz embert ki is tudja teremteni magából... A színész – emberteremtő tehetség, aki csak utánózni tud, az komédiás.”

„...**a színház**, mint élő intézmény, a közönség élő hite és élő részvéte nélkül előbb-utóbb elsorvad. A szubvenció nem arra való, hogy mester-

ségesen életben tartson egy élettelen színházat, hanem, hogy egy élő színház erejét felfokozza, és a benne rejlő vitalitást minden korlátozás és lemondás nélkül a végsőkig megfeszítse.

„**A színház** sohasem egyéni, és nem egyoldalú alkotás, hanem együttes és közös intézmény. Össze kell fornia a köztudattal, meg kell hódítania a közönséget, és ez nem mindig rajta és nem csupán rajta múlik, s főképp nem meg rögtön.”

„**Színházba** sokan járnak, s amit ott látnak és hallanak: az lehet tanulság, lecke, orvosság, de lehet méreg is. Tehát a színház műsora és a játék ízlésbeli nivója, a nemesebbrendű tartalom és a szép forma azok az értékek, amelyeken a színház társadalomnevelő és -fejlesztő hatása megfordul.”

október-november, majd november-december folyamán 14 művet 20 előadásban), 1926 márciusában, majd 1931-ben.

Persze, a klasszikus, a fél-kortárs és kortárs repertoár más szerzőit is kiemelte ezzel az újszerű műsorpolitikával – hogy az egyszerű bérletezés (ahogy például a manapság dívó szék-örökbefogadás) formai kötése helyett a közönséget művészi koncepciójának megfelelő tartalmi eszközzel is közel vigye színházához, szinte a mai sorozat-divat technikájához hasonlatosan. Volt Molière-ciklus a Kamaraszínházban (1926-27 fordulóján), s Ibsen-ciklus is 1928-ban hét mű bemutatásával.

És persze játszott a Nemzeti Szophoklész, Goethét, Schillert is. S természetesen, személyes kedvence, barátja, G. B. Shaw komédiáit és tragédiáit is rendre bemutatta. És a magyar kortárs drámaírók, vagyis a valódi házi szerzők műveit. A korszak legjelentősebb és leginkább tisztelt írója, Herczeg Ferenc 50. írói jubileuma alkalmából kapott ciklust a Nemzeti Színházban. De hol nagyobb, hol kisebb siker (néha feszült polémia) kísérte Heltai Jenő, Csathó darabjait, a debütáló Zilahy Lajos, Szép Ernő vagy Tersánszky Józsi Jenő műveit, a már nem fiatal, keserűséget és édes sikert egyaránt megélt Móríc Zsigmond reprízait. Szomory Dezsőtől a *Nagyasszony* 1910-es első bemutatójának sikerét 1927-ben megismétlődni remélt direktornak például csalódnia kellett – politikai botrányt váltott ki a darab...

A külföldi kortárs művek között a legnagyobb sikert Klabund *Kréta kör* című darabjának 1927-es bemutatója hozta a Nemzetiben, Bajor Gizi fölülmulthatatlan főszereplésével. Szintén ő vitte sikerre Niccodemi *Hajnaltan, délben, este* című háromszereplős művét.

Hevesi Tragédiája

Hevesi színházi fantáziáját – mint rendezőét, mint igazgatót –, is izgatta a Paulay Ede által először színpadra álmódott Madách mű, *Az ember tragédiája* című drámai költemény (új) színszerűségének megtalálása. Legelőször a Népszínház-Vigoperában (későbbi igazgatósága helyszínén) 1908-ban rendezte meg a *Tragédiát*.

1923. január 22-én, a szerző születésének centenáriuma tiszteletére mutatta be a Nemzeti Hevesi második *Tragédia* rendezését. Az Oláh Gusztáv tervezte díszletek között, melyek határozott színkezeléssel adtak egyedi tartalmat az egyes színeknek egy állandó keretbe helyezve, az első Lucifer, Gyenes László lépett föl legendás szerepében. Később rövid ideig Pethes Imre, majd Kürti József, Nagy Adorján és Sugár Károly is beállt a rolléba. Ódry Árpád volt a bemutató Ádámja, később Kiss Ferenc vette át szerepét. Évát Paulay Erzs, Hettyey Aranka és Cs. Aczél Ilona játszotta föl váltva.

Hevesi következő nemzeti színházi *Tragédiája* 1926-ban született. Hatalmas újdonságot jelentett a rendező-színigazgató misztériumjáték-konceptiója a hagyományos történeti „képeskönyv-szerű” rendezésekhez képest. Oláh Gusztáv is teljesen új látványelemeket tervezett: állandó színpadképe egy-egy jelzéssel változott színről színre. Az új vízióhoz új szereplőgárda csatlakozott. Ádámként a fiatalok, Abonyi Géza és Lehotay Árpád, Éva szerepében Tasnádi Ilona és Tőkés Anna lépett színre az 1932 májusáig repertoáron maradt előadásban. Lucifer pedig Ódry, később Timár József volt. 1931-ben az előadás felújítását Horváth Árpád állította színre, Ódryval Ádám, Tasnádival Éva és Kiss Ferenczel Lucifer szerepében.

Hevesi mindkét szövegváltozata megjelent nyomtatásban is, így a Színházi Élet hasábjain követhetők nemcsak a húzások, de a jeleketeknek a Paulay változatához viszonyított visszarendezése, eredeti sorrendbe állítása is. Ugyanakkor a rendező másik átdolgozása, a *Bánk báné* korántsem aratott osztatlan elismerést.

Hevesi ambicionálta a régi magyar drámai repertoár felelevenítését (Teleki *Kegyencét* a nemzeti művek sorába emelte volna), s a népszínművekkel is kísérletezett. (Azokból is ciklust szervezett a Nemzeti színpadán, vagyis a Népszínház deszkáin – óriási sajtóvihart keltve.) Katona József nemzeti drámaként tisztelt szövegét, a *Bánk bánt* is tanulmányozta (c tárgyban első írása 1901-ből datálódik...), azután 1928-ban a konzervatív sajtó és politika igyekezett nagy hangon megvédeni a *Bánk bánt* és Katonát Hevesi beavatkozásától, aki Vörösmarty kritikájára hivatkozva Bánk jellemét kívánta a színpadon erőteljesebbé, határozottabbá formálni szövegváltoztatások, kisebb dramaturgiai módosítások segítségével. A direktort a hagyományos magyar értékek elleni támadás szándékával vádolták meg, kegyeletsértést, többen egyenesen szentségtörést emlegettek. Azután elcsendesedett a sajtóvita, s amikor a Nemzeti Színház 1930 áprilisában valóban bemutatta a *Bánk bánt*, már szinte senkit sem érdekelt a korábbi politikai vita. He-

vesi a Nyugatban publikálta ekkor *Bánk bán problémák* című tanulmányát, ami a színházi bemutatót követően már csak szakmai-irodalmi visszhangot keltett Rédey Tivadar tollán a Napkelet hasábjain.

Keresztűzben

A Nemzeti Színház mindenkori igazgatóját érő politikai támadások, vagy éppen a bemutatott előadások, a műsor- és személyzeti politikát kritizáló megjegyzések nem maradtak el a Hevesi-korszakban sem, sőt, az állandó gazdasági feszültség közepette (hisz ne feledjük, az 1929-ben kitört világválság idején, de már korábban is erősen viszácsalett például a kultúra állami támogatása, a színházi költségvetés) gyakran igen élessé is váltak. 1926 áprilisában ráadásul az állami színházak közös felügyeletét, a minisztériummal és a kormánnyal történő kommunikációt folytató és a személyi feszültségeket rendszerint jelentősen mérsékelni képes intendáns munkakörét megszüntették, ezzel minden felelősséget, a művészin túl a gazdaságit és a politikait is az igazgatóra hárítva, s egyúttal őt pajzs nélkül a sajtó- és politikai viták keresztútjába állítva.

Hevesi váltig harcolt ugyan a nemzeti kultúra intézményeinek elüzletiesítése ellen, amire az állami szubvenció igen jelentős csökkenése kényszeríti például a Nemzeti Színházat is, mégis megpróbálta saját bevételhez juttatni a színházat. Népszerű műsordarabokat (népszínműveket, francia vígjátékokat) is műsorra vett, de ezzel is a Nemzetire zúdította a kritikusok – s időnként a nézők – haragját. A legnagyobb fölháborodást (még Herczeg Ferencet is a színház elleni írásra ingerelve) a *János vitéz* daljáték 1927-es bemutatója váltotta ki, amit a Nemzeti Színház 90. alapítási évfordulójához méltatlannak ítélt sajtó (és a politika is). Az évforduló ünnepi előadásában egyébként az 1837-ben előadott Vörösmarty prolog, az *Árpád ébredése* is elhangzott, valamint

„mint a fa a talajába”

Schöppflin Aladár így búcsúzott Hevesitől a Nyugat hasábjain

„Ha egyetlen szóval kellene kifejezni azt, ami Hevesi Sándor szellemi magatartásának lényege, azt kellene mondanunk, tanító volt. Szenvedélyes, kizárólagos tanító. Egyedüli tantárgya pedig a színház, és minden, ami a színházzal kapcsolatban van. [...] Tanította a színészeket játszani, a díszletezőket díszletezni, a rendezőket rendezni [...]. Az írókat is tanította színdarabot írni, szcenáriumot kidolgozni, szerkezetet felépíteni – ő volt majd minden magyar drámaírónak titkos munkatársa.

Nem volt egyoldalú műveltségű ember. Széleskörű ismeretei voltak az irodalom, filozófia, zene köréből, s más körökből is, de mindez a színházra volt vonatkoztatva. Azt

hiszem, ha regényt olvasott, okvetlenül feltámadt benne a hátsó gondolat: hogy lehetne belőle színdarabot csinálni. Mint minden igazi tanító, elméleti síkra tett át és beállított egy rendszerbe mindent, ami szóba került, alapvető dramaturgiai kérdéseket és apró részleteket egyformán. [...]

Fiatalsága óta foglalkozott a színházzal, első írásai már színházi vonatkozásúak voltak, dramaturgiai tanulmányok, kritikák. Az irodalomból került a színházi gyakorlatba, a Nemzeti Színház rendezői állásába. Addig a rendezők majd mindig színészek voltak, ő volt az első íróból lett rendező. Attól fogva úgy belenőtt a Nemzeti Színházba, mint a fa a talajába. Akkortájt volt átalakulóban a színpadi beszéd, a szavaló stílus már kezdte idejét múlni, s helyébe lassankint az életszerűbb, realisztikus színpadi beszédstílus jelentkezett.

A Vígsház kezdettől fogva ezt művelte, de elméletileg és kritikailag Hevesi fejtette ki, klasszikus művekre is alkalmazva, és ő szervezte meg a Thália Társaságot az új stílus gyakorlati illusztrálására. Akik ezt tovább propagálták, azok az ő tanítványai voltak. A Nemzeti Színház régi emberei természetesen ellenezték, de a fiatalokat megnyerte magának, élükön Pethes Imrével, akiben bizonyára ő tette tudatossá a stílusát. Hevesire ebben az irányban, azt hiszem, Duse játéka volt a legnagyobb hatással. Abban az időben, amelyre az ő pályájának első fele esik, nagy átalakulások voltak minden nemzet színpadán, nagyhatású rendezők léptek fel a németeknél, angoloknál, franciáknál, oroszoknál. Hevesi tanult mindezekből, de amit tanult, beledolgozta saját rendszerébe, épp annyira önálló volt, mint bármely más külföldi nagyság. Ő is

A Hevesi-féle Nemzeti kulcsszínésze: Ödry Árpád. Balra Hamletként (1923), jobbra Ibsen Rosmersholmjának főszerepében (1928)

| Az illusztrációk forrása: Országos Széchényi Könyvtár Színháztörténeti Tárának gyűjteménye, Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet, Színháztörténeti képeskönyv

régimódi tablóképeket láthatott a közönség, de ez sem hatotta meg a Nemzetit támadókat. A „szent” nemzeti hagyományokat számon kérők egyúttal maradi merevséggel vádolták a 90 éves színház jelen vezetőit és színészeit. A tekintélyes színbíráló, Kárpáti Aurél kárhoztatta a társulat önmagát túlélte naturalista stílusát, a színészek megkopott és merev játékmódját, az utánpótlás hiányát. A Nemzeti Színház „derék államhivatalnokká öregedett” művészeit.

Az 1927-es ünnepi rendezvényeken ismét szóba került a Nemzeti Színház méltatlan helyzete, saját, korszerű épületének hiánya, s Klebelsberg Kunó ígéretet tett arra, pontosabban reményét fejezte ki,

hogy a századik évfordulóra elkészül majd a társulat új otthona. Egy 1928 májusában megjelent cikkében (*A Nemzeti Színház mint szimbólum*, Pesti Napló) még megerősítette, hogy a színház fölépítése a nemzeti kultúra fölemelkedésének, föltámadásának szimbóluma lehetne. De a következő év gazdasági katasztrófája áthúzta a terveket. S 1931-ben a teljes Bethlen-kormány is lemondásra kényszerült. Gömbösök pedig a sok támadást megélt Hevesi Sándor egyébként 1933. június 30-ig szóló kinevezését 1932 októberében visszavonták.

SIRATÓ ILDIKÓ

egyike volt azoknak, akik a rendezőre, aki addig meghúzódott a színpalak mögött, felhívta a nyilvánosság figyelmét, s megmutatta a rendezői művészet külön jelentőségét. [...]

Kevés híján tíz évig volt a Nemzeti Színház igazgatója. Ez az évtized szép ideje volt a színháznak. Voltak benne bukások, de voltak nagy sikerek is. Hevesi kénytelen volt közeputat keresni a színház pénzügyi és művészi érdekei között. Ezt a nehéz feladatot mesterileg megoldotta. Engednie kellett a pénztári szempontnak, helyreállította az egyensúlyt olyan művészi vállalkozásokkal, mint a nagysikerű Shakespeare-ciklusok, *Az ember tragédiája* új rendezései, néhány kiváló magyar író propagálása [...]. A Nemzeti Színház Hevesi igazgatása alatt, nehéz időkkel küszködve, megfelelt nemzeti hivatásának. [...] Hibák nélkül nincs színházi igazgatás, az általános kép, amely eb-

ből az időből megmaradt, mégis a virágzás korának mutatja. [...] Egy színház, különösen egy állami színház igazgatója gyűjt magának egy nagy és agresszív sereg ellenséget [...]. Végülis kicsinyes emberi hibákból olyan kötelet fontak, amellyel Hevesit megfojtották, mint a Nemzeti Színház igazgatóját.

Dolgozott tovább. A Magyar Színházban rendezett, s néhány rendezését nehezen fogjuk elfelejteni. Honvágya mégis a Nemzeti Színház felé vonzotta. A seb, amit ott kapott, gyógyíthatatlan volt. Testi betegségek is támadták, s most ezek áldozata lett. Egy nagy energia szakadt ki a magyar színház életéből.”

(Nyugat, 1939, 10. szám)

Hevesi Sándor sírja a Kerepesi temetőben

„Színművészet világa, az én világom vagy; gyönyöreid, gyötrelmeid egyaránt kedvesek nekem! Áldom végzetemet, hogy bár német szülőktől Olaszországban születtem, mégis magyar színésznő lettem!” – ezt írta vallomásában Hegyesi Mari, a Nemzeti Színház aranykorának egyik meghatározó, mára teljesen elfeledett művésznője.

A NEMZETI TÜNDÖKLŐ GYÖNGYSZEME

Gyorsfénykép Hegyesi Mariról

„fig-vérig mai, őszinte, igaz, a legegyszerűbb eszközökkel dolgozó, bensőséges és nagy művésznő volt. Jóval megelőzte korát, de talán éppen azért nem tudták úgy méltányolni, ahogy megérdemelte volna – írta róla a Nemzeti egyik krónikása, a rendező és drámaíró Csáthó Kálmán. Az 1906-os kép a Hamletből Ophélia szerepében ábrázolja. | fotó: Klösz György, OSZMI

Herczeg Ferenc emlékiratában oldalakat szentelt élete egyik legnevezetesebb és legszebb napjának. Az 1880-as években Feszty Árpád *Dévré* nevű dunai gőzhajóján Budapestre hozták a Győrben vendégszereplő Hegyesi Marit. A művésznő „*alig beszélt valamit útközben. Fehér bundájába burkolódzott, és lehunytt szemmel élvezte a tavaszt, a verőfényt és saját ifjúságát*” – emlékezett Herczeg. Hogy miért volt mégis oly felfedhetetlen ez a hajózás? Az író ezt is megindokolta: „*A fiatal Hegyesi Mari egyike volt a legszebb nőknek, akiket életemben láttam. Profilra és termetre hozzá hasonlókkel csak Athénben találkoztam, az Akropoliszi múzeumban, ahol a Parthenon nemes papnőinek márvány képmásait őrzik.*”

Herczeg nem csak szoborszerű szépsége miatt csodálta Hegyesi Marit; a „tündérszép nőt” kiváló művésznak tartotta, de azt is megírta, hogy a fiatal színésznővel nem nagyon tudott mit kezdeni a Nemzeti Színház, „*túlságosan kiütözött a színpad akkori játéktílusából*”. Talán ez a tétova nemzeti színházi pályakezdés is hozzájárult ahhoz, hogy Hegyesi Marit nem emlegették rögtön a színház legjelesebb tagjai között, pályafutását azonban mindig kitüntetett figyelem kísérte. A színésznő *Emlékeim* című írása 1892-ben jelent meg a *Magyar szellemi élet* című reprezentatív albumban. A visszaemlékezésben arról számolt be, hogy tizenhárom éves korában látta *A falurossza* című népszínművet: „*Ez estétől kezdve átalakultam, nem valék többé a gondtalan gyermek, lelkem fölvette magába azt a szikrát, melyből lobogó láng lett. Színésznővé lenni, ez volt reggeli és esti imám.*”

A lexikonok adatai szerint Hegyesi Mari 1861. december 28-án Padovában született, ahol atyja, Berghammer József mint osztrák katonatiszt szolgált. Színészi pályáját 1878-ban Békéscsabán Krecsányi Ignác társulatában kezdte, majd Pécsen szerepelt. Ezt követően 1879–1886 között Kassán, Debrecenben és Aradon játszott. Pályája elején Kiss Mihály volt a férje, aki később a Népszínház vezető művésze lett. Ennek csak azért van jelentősége, mert a kritikusok ekkoriban aszszonynevéen is emlegették. A Fővárosi Lapokban 1884. október 12-én rövid hír jelent meg arról, hogy Debrecenben ifjabb Ábrányi Kornél *Olgáját* adták, a címszerepet Hegyesi Mari játszotta, „*ki minden újabb szerepében haladásának szép bizonyítékait adja.*” Paulay Ede, a Nemzeti igazgatója el is utazott Debrecenbe, hogy személyesen győződjön meg a színésznő rátermettségéről: „*Remegés fogott el, mint halvány reménysugár villant át agyamon, az a nagy, rettegett ember most az én játékmat fogja bírálni*” – emlékezett a jeles színházi estére Hegyesi Mari. Paulay látogatását csakhamar meghívólevél követte: a Nemzeti igazgatósága szerződötési célból vendégjátékra hívta a színésznőt, aki 1885 nyarán

ifjabb Dumas *Alfönn úr* című vígjátékában mutatkozott be, majd *Az aranyemberben* Athália szerepét játszotta, ám végül csak 1886. március 5-én lépett fel először a Nemzeti tagjaként a Kerepesi úti épületben.

Márkus Emília és Jászai Mari mellett azonban nem nagyon sikerült érvényesülnie. Mit tehetett hát? Vidéki vendégszereplésekre utazott, s az ottani közönség tapsaival, szeretetével vigasztalódott. Helyzetéről nagyon őszintén írt 1900-ban *A magyar színművészet* című könyvben: „Érzem, tudom, és ez a tudat élte: hogy méltányol engem a Nemzeti Színház közönsége, de különösen lelkesítő az a tapasztalatokon alapuló meggyőződés, hogy elismer, méltányol és velem lelkesül az országnak vidéki közönsége.”

Herczeg Ferenc már idézett memoárjában pontosan leírta a fiatal Hegyesi Mari színészi alkátát: „Elképesztően egyszerű, közvetlen és természetes volt; amit ő a színpadon művelt, az egyáltalában nem volt színjátszás, hanem való élet. Játékstílusával megelőzte a maga korát, és ezt akkor, mikor még szokás és kötelesség volt a stilizált beszéd, vagy mondjuk: szavalás, senki sem értette meg.”

A kortársak többsége mégis arra hajlott, hogy a színésznő alakításait eszményi szépsége miatt bírálták szigorúbban. Amikor 1896-ban José de Echegaray *A nagy Galeotto* című művében Theodora szerepét játszotta, a spanyol szerző – Hegyesi Mari arcképének birtokában – így nyilatkozott: „Félek, hogy sokkal szebb, mintsem hogy jó lehessen.” A feltételezett kijelentést az Új Idők újságírója így kommentálta: „Íme, a színésznőt Madridba is elkíséri az anankea [a végzet], ott is üldözi az arcának, formáinak tökéletessége! Különös szerencsétlenség ez, hogy eme kiváló tulajdonsága fényében nem igen akarják meglátni és méltányolni erős és rokon-szenves tehetését.”

Ne legyünk azonban igazságtalanok, hiszen akadnak olyan kritikák, melyek dicsérték a színésznő játékát. Amikor *Az ember tragédiájában* először játszotta Évát, a Pesti Napló kritikusa már másnap ezt írta: „A gyöngéd, szentimentális, biú s kacérkodni kezdő Évát finom színekkel ecsetelte, de ott, ahol a szerep méltóságot, patetikus lendületet vagy démoni erőt kívánt, ott néha kifogyott a színekből, és nem tudott mindig a szívekre hatni.”

Jóval nagyobb sikert aratott 1901-ben – a Budapesti Hírlap szerint – a Stuart Mária címszerepében: „az egyszerűségnek hangját oly meggyőzően hallatta, jogainak védelmében oly tiszta értelmességet mutatott, hogy a közönség nyílt színen lelkesen megtapsolta. Nem hiányzott mindezekben az érzelmek rezgése sem, gyöngéd, puha tónusa volt az alaknak, mely a szívét részvétellel töltötte el. Jól esett játékának gonddal kidolgozott, értelmes jellege és tartalmassága.”

Hegyesi Mari pályáját tragikus magánéleti epizód zavarta meg. Miután első férjétől elvált, 1887-ben Kaffka László miniszteri tanácsos felesége lett. Hat évvel később szerelemre lobbant iránta kollégája, Nagy Imre, a korszak mára szintén teljesen elfeledett sztárja, aki a nyomasztó helyzeten végül csak úgy tudott úrrá lenni, hogy öngyilkosságba menekült (a pletykák párbajt is emlegettek). Négy évtizeddel később, 1930-ban Faragó Jenő a 8 Órai Újságban felidézte, hogyan vett végső búcsút a színésznő kedves partnerétől: „Este nyolc órakor, amikor a balottas szobában a ravatali felállították, és senki sem volt a szobában, Paulay Edéné kíséretében megjelent a ravatalnál Hegyesi Mari is, és néhány percet ott töltve, kísért szemmel távozott: részese volt egy tragédiának, melynek

Hegyesi Mari Somló Sándor Fra Girolamo című darabjában, a művet a Nemzeti Színház 1895-ben mutatta be | Jelfy Gyula felvétele

okozásában ártatlan, elhárításában pedig tehetetlen volt.” Mint minden, ez a „csoda” is három napig tartott, néhány hónappal később már szóba sem került az eset.

Hegyesi Mari 1918-ban a Nemzeti örökös tagja lett, de igazi elégtételt csak 1925. november 28-án bekövetkezett halála után kapott, a Magyarország című napilap végre pontos szavakkal ítélte meg jelentőségét: „Az elpusztított, régi Nemzeti Színház színpada volt a világa. A »nagy« gárda gyöngysorában egy tiündöklő szem. [...] Hegyesi Mari nemes veretű színésztalentuma harmonikusan illeszkedett a pompás együttesbe.” Abba az együttesbe, melynek Jászai Mari, Márkus Emília, Alszeghy Irma, Újházi Ede, Nagy Imre, Náday Ferenc, Pethes Imre és Gyenes László volt legnagyobb sikerű képviselője.

GAJDÓ TAMÁS

Történelmet írunk.

A Múlt-kor történelmi magazin aktuális számát keresse az újságárusoknál, vagy fizessen elő kedvezményesen:

mult-kor.hu/elofizetes ◀◀

Már digitálisan is elérhető.

AZ ÉV SPORTOLÓJA GÁLA

A férfiaknál Baji Balázs, a nőknél Hosszú Katinka lett a 2017-es év sportolója a Magyar Sportújságírók Szövetsége (MSÚSZ) szavazatai alapján. A Magyar Olimpiai Bizottság és a MSÚSZ életműdíját Balczó András háromszoros olimpiai bajnok öttusázó kapta. A 60. alkalommal kiírt szavazás díjait a január 11-én rendezett „M4 Sport – Az Év sportolója” gálán adták át, amelynek díszvendége a kilencszeres Grand Slam-torna győztes teniszező, Szeles Mónika volt. Az eseménynek immár harmadik alkalommal adott otthont a Nemzeti Színház.

JÓTÉKONYSÁG A GYERMEKKLINIKÁN

Immár második alkalommal vállalt karácsony előtt jótekonysági fellépést a Nemzeti

Színház a budapesti Semmelweis Egyetem I. számú Gyermekgyógyászati Klinikáján. Idén Tompos Kátya, Nagy-Kálózy Eszter, Rubold Ödön, illetve Cserhalmi György kaposvári színészosztálya hozott meglepetést a beteg gyerekeknek. 2016-ban az *Éden földön* előadásból láthattak részleteket az ünnepeket kényszerűen a kórházban töltő kis betegek és a sokszor heroikus munkát végző kórházi dolgozók. Dr. Szabó Attila, a Klinika igazgatója ekkor kérte fel Nagy-Kálózy Esztert, hogy vállalja el náluk a Józsolgálati Nagykövet feladatát. A 175 éves Klinika és a 180 éves Nemzeti Színház együttműködésének a tervek szerint lesz folytatása.

a képen: Nagy-Kálózy Eszter Józsolgálati Nagykövet

ÚJABB ÖT ÉVRE

Öt éves mandátuma lejártával Vidnyánszky Attila újra pályázik a Nemzeti Színház vezetésére. A EMMI által kiírt pályázatra január 31-ig kell beadni az elmúlt öt év eredményeit és a következő öt évre szóló elképzeléseket tartalmazó terveket. – A Nemzeti Színház működését egy új rendszerre állítottuk át, ennek eredményeként nyitottabb lett az intézmény, létrejött Magyarország legnagyobb nemzetközi színházi fesztiválja, a MITEM, a Nemzeti soha ennyit nem utazott vidékre és a határon túlra. Szeretnénk folytatni a megkezdett munkát – indokolt az igazgató.

GYÁSZ

Elhunyt Újlaky László, Jászai-díjas, érdemes művész, 76 éves volt. 1964-ben végzett a Színház- és Filmművészeti Főiskolán. Szolnokon kezdte a pályáját, játszott Szegeden, Győrben, Pécsen, majd újra Szolnokon. A Nemzeti Színház 2002-es megnyitásától volt a társulat tagja 2008-ig. A Nemzetiben utoljára a *Vesztégzár a Grand Hotelben*, a *Szilveszter*, a *Hermelin*, a *bunda* (a fotón), a *Boldogtalanok* című előadásokban volt látható.

TÓTH MARIANNA, színházunk portása 58 éves korában távozott el közülünk. Betegen is volt egy-két jó szava, tanácsa a portára érkezőhöz. Nemcsak remekül végezte a munkáját, de együtt is élt a színházzal, amelynek megnyitása óta tagja volt.

SZÜCS NELLI ESTJE

feb. 9.

Fedák Sári

Ismernünk kell színjátszásunk nagyjait. És Fedák egyike volt a legnagyobbaknak. Ő volt „A” primadonna. Sztár Pesttől New Yorkig. Molnár Ferencsel rövid és viharos házasságban élt. Koholt vádak miatt 1945 után mellőzték – színpadra többé nem léphetett. Megjárta a csúcso-kat és a poklokat. Méltán ünnepelték, és méltatlanul félreállították.

mikor? hol?

február 9. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

NEMZETI

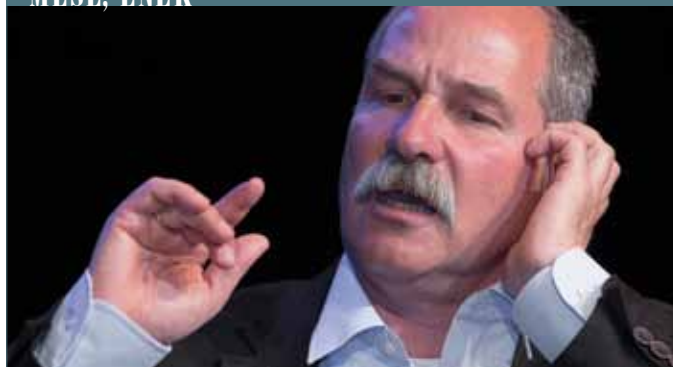
A magazin megtalálható

országszerte a Lira könyvárúházaiban és boltjaiban.

MESE, ÉNEK

feb. 14., 27.

Berecz András estjei

Magyar huszár, kínai császár fattya, ír udvari bolond, görög vándor bőre alá bújva Berecz András önmagát és közönségét csipkedve-csiklandozva sokezer éves mesterségén tűnődik a *Mese a meséről* esten. A *Félbevágott pipafüst*ben az ámuló szájából és a lélek legmélyéről mennyezetre fújt füstöt idézi meg, melyen át férfi és nő régtől fogva egymást vizsgálgatja – a Paradicsomtól errefelé.

mikor? hol?

MESE A MESÉRŐL

február 14. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

FÉLBEVÁGOTT PIPAFÜST

február 27. 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

Olvasson színházat!

www.nemzetisinhaz.hu/magazin

HOBO

feb. 12.

A Gulag virágai

A Gulag egyik táborában a Nagy Októberi Szocialista Forradalom ünnepsére készülnek. A rabokat felszólítják: vegyenek részt a műsorban. Vagyis éltesse az a rendszert, amely őket rabságban tartja. Egy barakkban folyik a szereplőválogatás, miközben szól a zene, és mauzóleumi üvegkoporsójából lép elő Lenin – Földes László Hobo zenés dokumentum-drámájában.

mikor? hol?

Február 12. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem | 18 óra 30-tól ráhangoló

TÓTH AUGUSZTA ESTJE

feb. 20.

Hoztam valamit a hegyekből

Azt mondják, egy ember addig él, amíg emlékezik rá. Vajon Mezei Máriára hányan emlékeznek napjainkban? És hogyan? – kérdezi Tóth Augusta, aki egy monodrámával „felel”. Izgalmas kalandozásra hívja a nézőket, hogy közösen idézhessék fel sok zenével, humorral és iróniával fűszerezve az Asszony, Ember, Művész életét.

mikor? hol?

február 20. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

MONODRÁMA

feb. 21.

Zrínyi Ilona

Hedry Mária Zrínyi Ilona egy hangra írt színműve hitelesen mutatja be Zrínyi Ilona sokarcú, izgalmas alakján, drámai sorsán keresztül a magyar történelem egyik legbonyolultabb s egyben legvitatottabb korszakát. Láthatjuk Thököly Imréhez és fiához, Rákóczi Ferenchez fűződő viszonyát, a nőt, az anyát, a hazaszeretet emblematisztikus személyiségét. Zrínyi Ilonát Juhász Róza kelti életre. A Klebelsberg Kultúrkúria előadását Árkosi Árpád rendezte.

mikor? hol?

február 21. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

REJTŐ-EST

feb. 24.

Szájon lőtt tigris

„Rejtő Jenő, sanzonos, kalandos, légiós, fordultatos, tizennégy karátos est, zenéssel és minden bizonnyal! Eldöntöttem, hogy ez a pesti nagydumás srác nekem örökre a barátom. És nem csupán lehetőségem, de kötelességem is szólni a barátomról, akivel soha sem találkoztam, mégis jól ismerem.” – várja Önöket: Olt Tamás.

mikor? hol?

február 24. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

RÁHANGOLÓ ÉS KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ

RÁHANGOLÓDÁS egy előadásra – dramaturgjaink háttérinformációkat osztanak meg az érdeklődőkkel az előadások előtt.

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓKRA invitáljuk nézőinket az előadások után: találkozás, beszélgetés a művészekkel, alkotókkal.

mikor? hol?

RÁHANGOLÓ az előadások előtt

február 3. – **Figaro házassága** (18 órától)

február 12. – **A Gulag virágai** (18 óra 30-tól)

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ az előadások után

február 7. – **Cyrano de Bergerac**

február 25. – **Pogánytánc**

Nemzeti Színház (a pontos helyszínről érdeklődjön a színházban)

ORSZÁGOS SZÍNHÁZTÖRTÉNETI MÚZEUM ÉS INTÉZET

KIÁLLÍTÁSOK

KASSÁKIZMUS

Új dráma. Új színpad. A magyar avantgárd színházi kísérletei.

Megtekinthető: március 18-ig, szerdától vasárnapig 14-től 18 óráig
Bajor Gizi Színészmúzeum

MŰVÉSZEK 2 D-BEN

A színművészeket, színházi szakembereket ábrázoló festmények a 19. század végéről és a 20. század első feléből, színészházaspárok portréi láthatók két kiállításon.

Megtekinthető: március 18-ig a Bajor Gizi Színészmúzeumban és az Országos Színház-történeti Múzeum és Intézet épületében.

PROGRAMOK A BAJOR GIZI SZÍNÉSZMÚZEUMBAN

ÚJ DRÁMA, ÚJ SZÍNPAD

A Kassákizmus kiállítás kurátorának, Galács Juditnak a tárlatvezetése

február 8. – 16 óra | belépő: 1000 Ft/fő

Szubjektív tárlatvezetés a Kassák-kiállításban

február 17. – 16 óra | belépő: 1000 Ft/fő

TV A SZÍNHÁZBAN – SZÍNHÁZ A TV-BEN

A televízió aranykora – Tímár József és Az ügynök halála felvételéről mesél Dunavölgyi Péter gyártásvezető

február 22. – 16 óra | belépő: 500 Ft/fő

Bajor Gizi Színészmúzeum:

1124 Bp. Stromfeld Aurél 16.

Országos Színház-történeti Múzeum és Intézet:

1013 Bp. Krisztina krt.57.

bővebb információ:

www.oszmi.hu // www.facebook.hu/oszmiibp

Nagyszínpad jegy

 1. Árkategória	 2. Árkategória	 3. Árkategória	 4. Árkategória
--	---	---	---

JEGYÁRAK:

1. kategória **3800 Ft**

2. kategória **3000 Ft**

3. kategória **2100 Ft**

4. kategória **1800 Ft**

Stúdiószínpadok (Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon): **2600 Ft**

ÖT NAP ELŐNY!

Aki bérletvásárláskor megadja az e-mailcímét, minden hónapban értesítést kap: **ÍGY ÖT NAP ELŐNYT ÉLVEZ**, hogy szabadon lefoglalja bérletes helyét a „normál” jegyvásárlók előtt.

Bővebb jegy- és bérletinformációk

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
telefon: (+36 1) 476 6868

Nyitvatartás:

hétköznap 10-18 óra között (ebédidő: 13-13.20), munkaszüneti és ünnepnapokon 14-18 óra között, illetve az előadások kezdetéig.

Andrássy úti jegyiroda

1061 Budapest, Andrássy út 28.
telefon: (+36 1) 373 0963; 373 0964; 373 0996; 354 1777

Nyitvatartás:

hétköznapokon 10 és 19, szombaton 11 és 19 óra között, vasárnap zárva

bérlet- és jegyrendelés: jegy@nemzetisinhaz.hu

LAST MINUTE DIÁKJEGY – 500 FT

A kedvezmény játszóhelytől és szektortól függetlenül érvényes diákigazolvány felmutatásával vehető igénybe, a színház jegypénztárában, az előadás megkezdése előtt egy órával. A megmaradt jegyek ára egységesen 500 Ft. Egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni.

PEDAGÓGUSOK

ÉS DIÁKOK

FIGYELMÉBE AJÁNLJUK!

A csoportos diákjegyénél is kedvezőbbben, 50%-os engedménnyel vásárolhatnak a diákok és a pedagógusok is diákbérletet.

» A bérletek a stúdiószínpadokon nem helyreszólóak, a helyfoglalás az érkezés sorrendjében történik!

» A bérletek nem érvényesek a Madách Imre Nemzetközi Színházi Találkozó (MITEM) előadásaira és a premierekre (kivéve a korlátozott számban váltható MECÉNÁS bérletet).

» Diákbérlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

» Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évadra érvényesek.

» A szabadbérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le és vegyék át jegyeiket. A jegyek a bérletszelvény ellenében a Nemzeti Színház jegypénztárában, vagy a jegyirodában vehetők át.

» A műsorváltozás jogát fenntartjuk!

VÁLTSON BÉRLETET A 2017/18-AS ÉVADRA IS!

Válasszon szabadbérleteink közül! Ön választhatja ki az előadást, a helyet és az időpontot is! Kombinált bérleteinkben nagyszínpadi és stúdiósínpadi előadások vegyesen szerepelnek. Bérleteinket kedvező áron, a napi jegyárnál 30%-kal olcsóbban vásárolhatja meg, a diákok speciális kedvezményben részesülnek.

„KISSZÍNPADI” SZABADBÉRLETEK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon, rendhagyó nagyszínpadi nézőtér):

LUKÁCS MARGIT bérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő „kisszínpadi” előadásra érvényes
5 500 Ft

KOMBINÁLT SZABADBÉRLETEK

SINKOVITS IMRE bérlet **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő 3 nagyszínpadi és 2 stúdiósínpadi előadásra érvényes

I. kategória	11 600 Ft
II. kategória	9 900 Ft
III. kategória	8 000 Ft

JÁSZAI MARI bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő 2 nagyszínpadi és 2 stúdiósínpadi előadásra érvényes

I. kategória	8 900 Ft
II. kategória	7 800 Ft
III. kategória	6 100 Ft

NAGYSZÍNPADI SZABADBÉRLETEK

I. árkatagória: zsöllye | II. árkatagória: balkon |

III. árkatagória: karzat

EGRESSY GÁBOR bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	10 700 Ft
II. kategória	8 400 Ft
III. kategória	5 900 Ft

SZIGLIGETI EDE bérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	8 000 Ft
II. kategória	6 300 Ft
III. kategória	4 400 Ft

DIÁKBÉRLETEK

BUBIK ISTVÁN diákbérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	7 600 Ft
II. kategória	6 000 Ft
III. kategória	4 200 Ft

KASZÁS ATTILA diákbérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	5 700 Ft
II. kategória	4 500 Ft
III. kategória	3 200 Ft

LATINOVITS ZOLTÁN diákbérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő 2 nagyszínpadi és 1 stúdiósínpadi előadásra érvényes

I. kategória	5 100 Ft
II. kategória	4 300 Ft
III. kategória	3 400 Ft

Választható előadások listája

NAGYSZÍNPAD:

Fjodor Dosztojevszkij: **A KROKODILUS**; Szilágyi Andor: **TÓTH ILONKA**; Branislav Nušić: **A MINISZTER FELESÉGE**; Michel de Ghelderode: **AZ ÚR KOMÉDIÁSAI**; Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**; Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ**; William Shakespeare: **SENTIVÁNÉJI ÁLOM**; **FEKETE ÉG** – Molnár Ferenc: **A FEHÉR FELHŐ**; Sarkadi István – Fábri Zoltán – Nádasy László – Vincze Zsuzsa: **KÖRHINTA**; Vörösmarty Mihály: **CSONGOR ÉS TÜNDE**; Szarka Tamás: **ÉDEN FÖLDÖN**; Ferenczy György és a Rackajam: **BETYÁRJÁTÉK**; Edmond Rostand: **CYRANO DE BERGERAC** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

STÚDIÓSÍNPADOK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon, rendhagyó nézőtér a Nagyszínpadon):

Euripidész: **HIPPOLÜTOSZ**; Ingmar Bergman: **SZENVEDÉLY**; Ivan Viripajev: **RÉSZEGEK**; William Shakespeare: **III. RICHÁRD**; Colm Toibín: **MÁRIA TESTAMENTUMA**; Rejtő Jenő nyomán: **SZÁJON LÓTT TIGRIS**; Szép Ernő: **„CSAK SZÓLANI EGY SZÓT MINT EMBER”**;

Krúdy Gyula nyomán: **SZINDBÁD**; Szergej Medvedyev: **FODRÁSNŐ**; Adam Long – Daniel Singer – Jess Borgeson: **SÖR – SHAKESPEARE ÖSSZES RÖVIDÍTVE** (angol nyelven); Földes László Hobo: **BALLADA A KÉT SEBZETT HATTYÚRÓL**; Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT**; Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA**; Földes László Hobo: **HALJ MEG ÉS NAGY LESZEL**; Anton Csehov: **HÁROM NŐVÉR**; Anton Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK**; **ISTEN OSTORA** (Bánffy Miklós: A nagyúr); Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénard Ödön: **MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL**; Örkény István: **TÓTÉK**; Petőfi Sándor: **A HELYSÉG KALAPÁCSA**; Henrik Ibsen: **BRAND**; Márai Sándor: **CSALÁDI KÉRDÉS – BEFEJEZETLEN SZIMFÓNIA**; **6** – Anton Csehov: A hatos számú kórterem című elbeszélése nyomán; Vladislav Vančura – Ernye Bea – Galambos Péter: **SZESZÉLYES NYÁR**; Conor McPherson: **A GÁT**; Bertolt Brecht: **GALILEI ÉLETE**; Weöres Sándor: **PSYCHÉ**; Marguerite Duras: **NYÁRON, ESTE FÉL TIZENEGYKOR**; **FEDÁK SÁRI**; Mezei Mária: **HOZTAM VALAMIT A HEGYEKBŐL**; **HAZÁT ÉS SZERELMET KERESSEK** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

Nagyszínpad	1	Cs	19:00
Gobbi Hilda Színpad	2	P	19:00
Kaszás Attila Terem	2	P	15:00
Kaszás Attila Terem	2	P	19:30
Nagyszínpad	3	Szo	19:00
Gobbi Hilda Színpad	3	Szo	19:00
Kaszás Attila Terem	3	Szo	19:30
Nagyszínpad	4	V	15:00
Gobbi Hilda Színpad	4	V	19:00
Kaszás Attila Terem	4	V	19:30
Nagyszínpad	5	H	19:00
Gobbi Hilda Színpad	5	H	19:00
Nagyszínpad	6	K	19:00
Kaszás Attila Terem	6	K	19:30
Nagyszínpad	7	Sze	19:00
Gobbi Hilda Színpad	7	Sze	19:00
Nagyszínpad	8	Cs	19:00
Gobbi Hilda Színpad	8	Cs	15:00
Nagyszínpad	9	P	19:00
Bajor Gizi Szalon	9	P	19:30
Nagyszínpad	12	H	11:00
Nagyszínpad	12	H	15:00
Kaszás Attila Terem	12	H	19:30
Nagyszínpad	13	K	15:00
Nagyszínpad	14	Sze	15:00

Csongor és Tünde I Vörösmarty Mihály

Szent szörnyetegek I Jean Cocteau

SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve) I Madhouse Theatre Company | angolul

SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve) I Madhouse Theatre Company | angolul

Figaro házassága avagy egy örült nap emléke I

Pierre Beaumarchais – Sardar Tagirovsky – Sényi Fanni | 18 órától **ráhangoló**

Házasság Palermóban I Carlo Goldoni

SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve) I Madhouse Theatre Company | angolul

Éden földön I Szarka Tamás

Házasság Palermóban I Carlo Goldoni

Psyché I Weöres Sándor

Fekete ég – háborús előhang

Molnár Ferenc: A **fehér felhő** – mirákulum egy részben

Fodrásznő I Szergej Medvegyev

Cyrano de Bergerac I Edmond Rostand

Ballada a két sebzett hattyúról I Földes László Hobo

Cyrano de Bergerac I Edmond Rostand | előadás után **közönségtalálkozó**

Szenvedély I Ingmar Bergman

Csíkсомlyói passió I

Szent szörnyetegek I Jean Cocteau

Csíkсомlyói passió I

Fedák Sári I Szűcs Nelli önálló estje

János vitéz I Petőfi Sándor

János vitéz I Petőfi Sándor

A Gulag virágai I Földes László Hobo | 18:30-tól **ráhangoló**

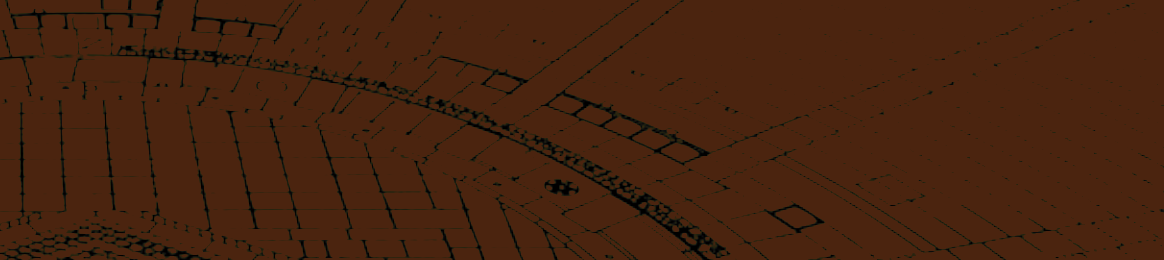
János vitéz I Petőfi Sándor

János vitéz I Petőfi Sándor

#nemzetiadiakokert

Diákcsoportok és kísérőtanárai számára ingyenes előadások: a *Csongor és Tünde*, a *János vitéz*, a *Tóth Ilonka*, valamint a *Fekete ég - A fehér felhő*.

Információ és regisztráció: jegy@nemzetisinhaz.hu

Kaszás Attila Terem	14	Sze	19:30
Nagyszínpad	15	Cs	19:00
Nagyszínpad	16	P	15:00
Kaszás Attila Terem	16	P	19:30
Gobbi Hilda Színpad	17	Szo	19:00
Kaszás Attila Terem	17	Szo	15:00
Gobbi Hilda Színpad	18	V	19:00
Kaszás Attila Terem	18	V	15:00
Nagyszínpad	19	H	19:00
Gobbi Hilda Színpad	19	H	19:00
Nagyszínpad	20	K	15:00
Nagyszínpad	20	K	19:00
Bajor Gizi Szalon	20	K	19:30
Gobbi Hilda Színpad	21	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	21	Sze	19:30
Nagyszínpad	22	Cs	15:00
Gobbi Hilda Színpad	22	Cs	19:00
Nagyszínpad	23	P	19:00
Nagyszínpad	24	Szo	19:00
Bajor Gizi Szalon	24	Szo	19:30
Gobbi Hilda Színpad	25	V	19:00
Nagyszínpad	27	K	19:00
Kaszás Attila Terem	27	K	19:30
Nagyszínpad	28	Sze	15:00
Gobbi Hilda Színpad	28	Sze	19:00

Mese a meséről I Bercz András ének- és mesemondó estje
Mesés férfiak szárnyakkal I Oleg Zsukovszki – Szénási Miklós – Lénárd Ödön
János vitéz I Petőfi Sándor
Arany – elmondja: Kovács Ákos I Egy óra Arany János verseivel
Pogánytánc I Brian Friel PREMIER
Egyfelvonásos komédiák I Anton Csehov
Pogánytánc I Brian Friel
Versek szódával – Jókai újra I a Magyar Írók Szövetségének rendezvénye
Vitéz lélek I Tamási Áron
Rongylabda I Hegedős László a Váci Dunakanyar Színház vendégjátéka
János vitéz I Petőfi Sándor
A helység kalapácsa I Petőfi Sándor
Mezei Mária: Hoztam valamit a hegyekből I Tóth Augusztina önálló estje
Fodrásznő I Szergej Medvegyev
Zrínyi Ilona I Hedry Mária a Klebelsberg Kultúrkúria vendégjátéka
János vitéz I Nagyszínpad
Fodrásznő I Szergej Medvegyev
Csongor és Tünde I Vörösmarty Mihály
Figaro házassága avagy egy örült nap emléke I Pierre Beaumarchais – Sardar Tagirovsky – Sényi Fanni
Szájon lőtt tigris – Rejtő Jenő est I Olt Tamás önálló estje
Pogánytánc I Brian Friel előadás után közönségtalálkozó
Szentivánéji álom I William Shakespeare
Félbevágott pipafüst I Bercz András ének- és mesemondó estje
János vitéz I Petőfi Sándor
Az ügynök halála I Arthur Miller

Kísérőrendezvényeinkről az 48–49. oldalon tájékozódhat. | A műsorváltoztatás jogát a színház fenntartja!

Az Éden földön 6, a Mesés férfiak szárnyakkal 12, a Fodrásznő és a Szenvedély 14, a Cyrano de Bergerac és a Szentivánéji álom 16, a Psyché 18 éven felülieknek ajánlott!

SZCENÁRIUM

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata –
2018. január, VI. évfolyam, 1. szám

FILM A SZÍNPADON – SZÍNHÁZ A FILMEN

A Szcenárium januári lapszámának központi témája a film megjelenése a színpadon, illetve a teatralitás jelenléte a filmművészetben. A világhírű rendezővel, Anatolij Vasziljevvel készült beszélgetés apropója Lars von Trier nevezetes filmalkotása, a 2003-ban készült *Dogville*, melyben a színházi tér a meghatározó. A film színpadi jelenlétének aktuális példája pedig Sardar Tagirovsky legújabb rendezése, melyben a videó-bejátszások révén folyamatos párbeszéd alakul ki a színészek és a nézők között, nagymértékben kitágítva a Beaumarchais művéből készült produkció értelmezési horizontját, mának szóló üzenetét. Ezt bizonyítják a lap szerkesztői által feltett kérdésekre adott válaszok, melyeket a Nemzeti Színház előadásának létrehozói fogalmaztak meg.

„Az ókori görögök őshagyománya szerint az isteni parancsnál nincs erősebb imperatívusz, s az isteni parancsolatok fölött moralizálni fölösleges. [...] A bosszú vérkörébe lépve a harag a legjobb tanácsadó, hiszen [...] Arisztotelész is oda nyilatkozott a *Nikomakhoszi etikában*, hogy a helyes viselkedés az, ha az ember a barátaival jót tesz, az ellenségeivel pedig rosszat. [...] A görög hős haragja [...] az istenek adománya, a háború pedig nem más, mint az égi indulat tiszteletteljes, kollektív elfogadásának aktusa. Amikor Akhilleusz az őt ért jogtalanság miatt haragra gerjed, akkor annyi történik, hogy az isteni viszály a földre száll, szent tűz gyullad a hősből...” (*Végh Attila*)

„Az antik tragédiákat nézve önkéntelen méltatlankodás vesz rajtam erőt a kegyetlen istenekkel szemben [...], amikor az ártatlan áldozatok [...] az istenek szeszélyeinek és haragjának vak eszközei lesznek. Minden túlméretezett ezekben a drámákban: a szenvedélyek zabolátlanok, a bűnök iszonyúak, és éppen olyan távol esnek a természettől, mint a mi erkölcsainktől [...], vértengerben gázolunk hullahegyeken keresztül, a katasztrófához csak méreg, gyilkosság, vérfertőzés vagy apagyilkosság vezet. [...] Hihetetlen erőfeszítés árán tudjuk csak elcsúszni magunkat, még a legzsenszialisabb szerző is csak alig képes könnyet fakasztani. [...] A végzetben való minden fajta hit lefokozza az embert, mert megfosztja szabadságától, és végül nincs semmilyen moralitás a tetteiben.” (*Pierre-Augustin Caron de Beaumarchais*)

„A velem készült videó-film, mely a *Figaro házassága, avagy egy örült nap emléke* című előadásban látható, bizonyos politikuskok és sikerkovácsok kampányfilmjeinek a paródiája. Pontosabban azt akartuk, a néző ne tudja eldönteni, hogy amit lát, az komolyan veendő vagy csupán egy

A tartalomból

Németh Antal írása a magyar színjátszás kezdeteiről • Peterdi Nagy László esszéje a Vidnyánszky Attila rendezte Bánk bánról • „Idiótát játszani” – Anatolij Vasziljev • A kutya, akit Mózesnek hívtak – P. Gulyás Márton esszéje a *Dogville*-ről • Beaumarchais drámaelmélete – Kovács Ilona tanulmánya • Beszélgetés a Figaro házassága, avagy egy örült nap emléke című előadás alkotóival: Sardar Tagirovsky, Nagy Bianka, Schnell Ádám, Barta Ágnes, Szabó Sebestyén László • Komáromi Sándor színházpedagógus • Zombory Gabriella recenziója José Gabriel López Antuñano La escena del siglo XXI című könyvéről

a karikatúra. Hogy azt kérdezze: Csak hülyéskednek? Vagy igaz lenne, amit erről a robot-technológiáról, a mesterséges intelligenciáról állítanak? Olyan meggyőzőnek, lendületesnek kellett lennem, hogy elhiggyék, amit mondok. Mint ahogy az is szándékolt volt, hogy az Éden Vállalat a Nemzeti Színház épülete maga. Sardar tudatosan azt akarta ezzel érzékelteni, hogy egyszerre kint is vagyunk, meg bent is, a színpadi fikció világában. Hogy a Nemzeti Színház az Éden Vállalat központja, de egyúttal Almagro gróf kastélya is.” (*Schnell Ádám*)

„Lars von Trier *Dogville* című filmjében a fehér horizont segíti megtisztítani a dialógusokat és a filmkockát mindattól, ami a fotó- és filmábrázolás természetére jellemző, és pedig az, hogy tele van az anyagi kultúra, az élet kellékeivel. A fehér tér absztrakt, átszüremlik rajta a metafizika, ami a filmbeli szereplők arcát megtisztítja a létezés nyomaitól. [...] Engem meglepett, hogy a színházi tér [ebben a filmben] epikus térnek néz ki, miközben teatralizáltak, jelképesnek kellett volna kinéznie. Nem érzékeljük teatralizáltként a színházi teret, mely egyébként alulmarad bármilyen más természetes térrel szemben, kivéve a kozmikus tájakat.” (*Anatolij Vasziljev*)

Tájékoztató a szcenárium-lapszámokhoz

való hozzájárásról:

+36 1 476 68 76

a szcenárium a neten:

www.nemzetisinhaz.hu/magazin/folyoirat

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

2018. FEBRUÁR 10.

RING

ESTÉLY

ALEKSANDRA
KURZAK

ROBERTO
ALAGNA

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

ERKEL
SZÍNHÁZ
THEATRE

JEGYVÁSÁRLÁS, INFORMÁCIÓ:
+36 30 438 8610 · ESTELY@OPERA.HU
WWW.ESTELY.HU

Házasság Palermóban – Blaskó Péter, Farkas Dénes | fotó: Eöri Szabó Zsolt

PREMIER: Brian Friel: **Pogánytánc**

FEBRUÁRI ELŐADÁSOK: Cocteau: **Szent szörnyetegek** I Long –Singer –Borgesson: **SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve)** I Beaumarchais – Tagirovsky – Sényi: **Figaro házassága avagy egy örült nap emléke** I Goldoni: **Házasság Palermóban** I Szarka: **Éden földön** I Weöres: **Psyché** I **Fekete ég** (háborús előhang) – Molnár Ferenc: **A fehér felhő** (mirákulum egy részben) I Medvegyev: **Fodrásznő** I Rostand: **Cyrano de Bergerac** I Hobo: **Ballada a két sebzett hattyúról** I Bergman: **Szenvedély** I **Csíkсомlyói passió** I Szűcs Nelli önálló estje: **Fedák Sári** I Petőfi: **János vitéz** I Hobo: **A Gulag virágai** I Zsukovszki – Szénási – Lénárd: **Mesés férfiak szárnyakkal** I Csehov: **Egyfelvonásos komédiák** I Tamási: **Vitéz lélek** I Petőfi: **A helység kalapácsa** I Tóth Augusztina önálló estje: **Mezei Mária – Hoztam valamit a hegyekből** I Vörösmarty: **Csongor és Tünde** I Olt Tamás önálló estje: **Szájon lőtt tigris** I Shakespeare: **Szentivánéji álom** I Miller: **Az ügynök halála**